

xxx ministeriön julkaisusarja 2024:xx

Kasvuyrittäjyyden toimenpideohjelma (sis. Mittelstandin)

Kirjoita julkaisun alaotsikko

Kirjoita tekijät, toimittaja tai tekijäorganisaatio

xxxministeriö Helsinki 2024

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Publication distribution

**Institutional Repository
for the Government
of Finland Valto**

julkaisut.valtioneuvosto.fi

[Tuplaklikkaa ja kirjoita ministeriö](#)

Klikkaa ja valitse tekijänoikeustaso

ISBN pdf: [VNK täyttää](#)

ISSN pdf: [VNK täyttää](#)

ISBN painettu: [VNK täyttää](#)

ISSN painettu: [VNK täyttää](#)

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2024 Finland ([kieliversioissa](#))

Paino: Grano Oy, 2024

Napsauta ja kirjoita julkaisun otsikko
Napsauta ja kirjoita julkaisun alaotsikko

VNK täyttää, sarja ja numero		Teema	Napsauta ja kirjoita
Julkaisija	Napsauta ja kirjoita ministeriö		
Tekijä/t	Napsauta ja kirjoita		
Toimittaja/t	Napsauta ja kirjoita		
Yhteisötekijä	Napsauta ja kirjoita		
Kieli	Napsauta ja kirjoita	Sivumäärä	VNK täyttää
Tiivistelmä	Napsauta ja kirjoita tiivistelmä, enintään 1 400 merkkiä. Paina kappaleen lopussa Enter.		
Klausuuli	VNK täyttää		
Asiasanat	Napsauta ja kirjoita https://finto.fi/juho/fi/		
ISBN PDF	VNK täyttää	ISSN PDF	VNK täyttää
ISBN nid.	VNK täyttää	ISSN painettu	VNK täyttää
Asianumero	Napsauta ja kirjoita	Hankenumero	Napsauta ja kirjoita
Julkaisun osoite	VNK täyttää		

Napsauta ja kirjoita otsikko ruotsiksi
Napsauta ja kirjoita alaotsikko ruotsiksi

VNK täyttää, sarjanimi ja numero		Tema	Napsauta ja kirjoita
Utgivare	Napsauta ja kirjoita ministeriö		
Författare	Napsauta ja kirjoita		
Redigerare	Napsauta ja kirjoita		
Utarbetad av	Napsauta ja kirjoita		
Språk	Napsauta ja kirjoita	Sidantal	VNK täyttää
Referat	Napsauta ja kirjoita tiivistelmä, enintään 1 400 merkkiä. Paina kappaleen lopussa Enter.		
Klausul	VNK täyttää		
Nyckelord	Napsauta ja kirjoita https://finto.fi/juho/fi/		
ISBN PDF	VNK täyttää	ISSN PDF	VNK täyttää
ISBN tryckt	VNK täyttää	ISSN tryckt	VNK täyttää
Ärendenr.	Napsauta ja kirjoita	Projektnr.	Napsauta ja kirjoita
URN-adress	VNK täyttää		

Napsauta ja kirjoita otsikko englanniksi
Napsauta ja kirjoita alaotsikko englanniksi

VNK täyttää, sarjanimi ja numero	Subject	Napsauta ja kirjoita	
Publisher	Napsauta ja kirjoita		
Author(s)	Napsauta ja kirjoita		
Editor(s)	Napsauta ja kirjoita		
Group author	Napsauta ja kirjoita		
Language	Pages	VNK täyttää	
Abstract	Napsauta ja kirjoita tiivistelmä enintään 1 400 merkkiä. Paina kappaleen lopussa Enter.		
Provision	VNK täyttää		
Keywords	Napsauta ja kirjoita https://finto.fi/juho/fi/		
ISBN PDF	VNK täyttää	ISSN PDF	VNK täyttää
ISBN printed	VNK täyttää	ISSN printed	VNK täyttää
Reference no.	Napsauta ja kirjoita	Project no.	Napsauta ja kirjoita
URN address	VNK täyttää		

Sisältö

1	Lähtökohdat ja tavoitteet	7
2	Katsaus kasvuyritysten yleiseen toimintaympäristöön ja kasvuyrityksiin	11
	Kasvuyritysten kehitys indikaattoreiden valossa	13
3	Tavoitteet ja toimenpiteet	16
3.1	TEM-toimijoiden tavoitteet ja toimenpiteet	16
3.2	Kasvuun ja uudistamiseen kannustavan toimintaympäristön tavoitteet ja toimenpiteet.....	20
	Rahoituksen toimenpiteet.....	21
	Verotukseen liittyvät toimenpiteet.....	24
	Osaamiseen ja osaavaan työvoimaan liittyvät toimenpiteet.....	25
	Tuottavuuden lisäämisen toimenpiteet.....	28
	Muut tavoitteet ja toimenpiteet	31
4	Kasvuyrittäjyyden ohjelman seuranta	33
	Liitteet.....	34
	Lähteet.....	50

KESKENERÄINEN LUONNOSVERSIO

1 Lähtökohdat ja tavoitteet

Kasvuyrittäjyyden ohjelman lähtökohtana on Petteri Orpon hallituksen ohjelman kirjaus, jonka mukaan: ”Talouden ja viennin kivijalkaa vahvistetaan sitoutumalla toimenpiteisiin, joilla tuhlataan kasvuhakuisten keskisuurten yrittäjävetoisten yritysten (ns. Mittelstand) määrä vuoteen 2030 mennessä”.

Kasvuyrittäjyyden ohjelmaa kirjoitettaessa on julkisessa keskustelussa korostunut tarve saada talouteen lisää kasvua. Suomen talouden kasvu on ollut heikkoa viimeisen 15 vuoden aikana eikä alhainen tuotannon, tuottavuuden ja verotulojen kasvu riitä rahoittamaan hyvinvointivaltion palveluluopasta. Myös ennusteet talouden lähivuosien kasvusta ovat melko vaisuja. Julkisen talouden säästöjen ohella katseet ovat kääntyneet toimenpiteisiin, joilla lisättäisiin yritysten ja yrittäjyyden kasvun myötä yritystoiminnasta saatavaa arvonlisää ja verotuloja.

Kasvuyrittäjyyden ohjelman tavoitteena on tunnistaa toimenpiteitä, joiden avulla voidaan vauhdittaa erityisesti Mittelstand-yritysten kasvua ja uudistumista. Koska Mittelstand –yrityksille ei ole olemassa vakiintunutta määritelmää, määriteltiin ohjelmassa Mittelstandit keskisuuriksi ja midcap-yrityksiksi¹. Hallitusohjelman tavoite tuhlata kasvuhakuisten keskisuurten yrittäjävetoisten yritysten määrä edellyttää myös, että pienemmistä yrityksistä yhä useampi yritys kasvaisi keskisuurten yritysten kokoluokkaan. Tästä syystä on ohjelmaa laadittaessa otettu huomioon myös pienet, 10–49 henkilöä työllistävät yritykset.

Ohjelmaan laadittaessa on osoittautunut haasteellisesti kohdistaa toimenpiteet pelkästään valittuihin yrityskokoluokkien yrityksiin. Useimmat toimenpiteistä kohdistuvat laajasti kasvuyrityksiin tai sellaiseksi pyrkiviin. Ohjelman toimenpiteet on laadittu toimialariippumattomasti ts. niiden valmistelussa ei ole tarkasteltu toimialakohtaisia tarpeita.

---

¹ Tilastokeskuksen luokituksen mukaan keskisuuria yrityksiä ovat 50–249 henkilöä ja midcap-yrityksiä 250–499 henkilöä työllistävät yritykset. Pieniä yrityksiä ovat 10–49 henkilöä työllistävät yritykset.

Mittelstand –yrityksillä on, yrityskannan pienestä koosta huolimatta, merkittävä kansantaloudellinen vipuvaikutus² - ne ovat tärkeitä työllistäjiä ja tuovat merkittävää arvonlisää talouteen. Keskimääräistä suuremman yrityskoon ansioista Mittelstandit ovat potentiaalisia uudistujia ja kansainvälistyjiä ja lisäksi nämä yritykset ovat arvoketjuissaan ja verkostoissaan tärkeitä veturiyrityksiä ja suuria alihankkijoita. Tämä yritysjoukko on myös ”taktisemmän” kasvupolitiikan kannalta tärkeä kohdejoukko, sillä suurempi yrityksen keskikoko ennen kasvua voi mahdollistaa suuremman kasvun. OECD:n mukaan³ kasvuyritysten osuutta työpaikkojen ja talouskasvun luomisessa määrittävät kolme toisiinsa liittyvää näkökohtaa: kasvuyritysten määrä, kasvun vauhti ja niiden koko ennen kasvua.

Yrittäjyys on tärkeä alusta kasvulle ja uudistumiselle. Ilman näkemyksellisiä yrittäjiä ja omistajia eivät yritykset uudistu eivätkä kasva. Tesin Kasvuyrityspulssikyselyn mukaan vuonna 2022 lähes 80 prosenttia keskisuurista ja midcap-yrityksistä on kasvuhakuisia (voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavat), mutta kasvuyritysten osuus kaikista keskisuurista yrityksistä on ollut vuosina 2001–2017 keskimäärin 3,5 prosenttia. Vastaava luku midcap-kokoluokan kasvuyrityksille on ollut 2,1 prosenttia⁴. Hyvä kysymys onkin, miksi niin moni yritys on kasvuhaluinen, mutta ei onnistu kasvuyrityksissään.

Kasvuyrittäjyyden ohjelman kaltaisilla valtioneuvoston/julkisen hallinnon toimenpideohjelmilla voidaan vaikuttaa yritysten kasvuhalukkuuteen ja kyvykkyyteen välillisesti ja rajallisesti. Useat kasvua ja uudistamista mahdollistavat päätökset riippuvat yrittäjien ja yritysten omistajien tahtotilasta. Yrittäjät ja yritysten omistajat perustavat päätöksentekonsa näkemyksiinsä liiketoiminnallisista mahdollisuuksista ja riskeistä. Näkemyksiin vaikuttavat merkittävästi toimintaympäristön tarjoamat mahdollisuudet ja uhat.

Kasvuyritysten toimintaympäristö on jatkuvassa muutoksessa, mutta muutos on ollut erityiset voimakasta viimeisten viiden vuoden aikana. Merkittävimmät muutokset ovat johtuneet maailmanlaajuisista tapahtumista, kuten koronapandemiasta sekä geopolitiikan muutoksista kuten Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan ja nyt viimeisimpänä Lähi-idän konflikti. Nämä ovat nostaneet inflaatiota ja johtaneet kireän rahapolitiikan kautta korkotason nousuun. Seurauksena on ollut talouskasvun hiipuminen. Yleistä talouden ja kasvuyritysten tilannekuvaa tarkastellaan luvussa 2.

Nykyisessä hallitusohjelmassa on jo paljon toimenpiteitä, joilla pyritään helpottamaan yritysten kasvua ja uudistumista. Kasvuyrittäjyyden ohjel-

---

² Työ- ja elinkeinoministeriö 2023: Selvitys keskisuurten yritysten kasvusta 2023, työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2023:26

³ OECD CSMEE 2024: Unleashing SME Potential to Scale Up – Phase II Synthesis Report Draft Executive Summary, 6 th session of the Committee for SMEs and Entrepreneurship (CSMEE), 17-18 April 2024

⁴ Työ- ja elinkeinoministeriö 2023: Selvitys keskisuurten yritysten kasvusta 2023, työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2023:26

massa pyrittiin pääsääntöisesti tunnistamaan uusia tarvittavia toimenpiteitä, mutta myös avaamaan valikoiden jo olemassa olevien toimenpiteiden tärkeyttä kasvuyrittäjyydelle. Erityisesti tällainen on jo käynnissä oleva valtiovarainministeriön Finanssialan kasvustrategia, jolla on erityisen suuri merkitys kasvuyritysten yksityisen rahoituksen saatavuuteen.

Ohjelman valmistelussa on myös arvioitu EU:n uuden toimintaansa käynnistävän komission mahdollisia toimenpiteitä. Komission uusilla linjauksilla on vaikutusta erityisesti keskisuuriin mutta mahdollisesti myös midcap-kokoluokkaan. Strategisista linjauksista voidaan nähdä, että tuleva komissio keskittyy sisämarkkinoiden tehostamiseen, turvallisuuteen ja kilpailukyvyyn parantamiseen. Huomiota kiinnitetään pk-yritysten roolin vahvistamiseen eri aloitteissa. Energian hinta, inflaation ja logistiikkakustannusten vaikutukset pk-yritysten kannattavuuteen ja kasvumahdollisuuksiin ovat edelleen merkittäviä huolenaiheita nykyisessä globaalissa tilanteessa. Tavoitteena onkin parantaa yritysten tuottavuutta ja kilpailukykyä, samalla helpottaen pk-yritysten pääsyä EU:n sisämarkkinoille ja parantaen rahoituksen saatavuutta, erityisesti startup- ja scaleup-yrityksille. Keskeisiä teemoja ovat edelleen vihreän siirtymän investoinnit ja digitalisaation edistäminen, kuten tekoälyn ja lohkoketjujen hyödyntäminen myös pk-yritysten kasvussa.

Pk-yritysten hallinnollista taakkaa ja raportointivelvoitteita pyritään keventämään jopa 35 %, ja sääntelyä yksinkertaistetaan. Pk-yritystestisiä ja yritysvaikutusten arviointia aiotaan hyödyntää entistä tehokkaammin EU:n aloitteiden arvioinnissa, ja kestävyys- ja vastuullisuusraportointiin liittyvät vapaaehtoiset standardit pk-yrityksille ovat tarkastelussa vuoden 2025 kesään mennessä. Lisäksi painotetaan yrittäjien oman ammattitaidon ja työvoiman saatavuuden parantamista, erityisesti vihreän siirtymän ja digitalisaation alueilla. Kaiken kaikkiaan komissio pyrkii vahvistamaan horisontaalisesti subsidiariteetti- ja "Think small first" -periaatetta EU:n säänteilyssä ja toiminnassa.

Ohjelman laadinnan prosessista

Kasvuyrittäjyyden ohjelman laatimista edelsi ja taustoitti vuonna 2023 laadittu analyysi keskisuurten ja midcap-yritysten kasvusta ⁵.

Kasvuyrittäjyyden ohjelman laadittiin kahdessa osassa. Ensimmäisessä osassa (luku 3.1) tarkasteltiin työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) hallinnonalan toimijoiden (Business Finland, Finnvera, Tesi, ELY-keskukset ja VTT) toimenpiteitä kasvuyrittäjyyden lisäämiseksi ja vauhdittamiseksi. Toisessa osassa (luku 3.2) tarkasteltiin laajemmin toimintaympäristöä ja pyrittiin löytämään uusia toimenpiteitä, jotka kannustaisivat yhä useampia yrityksiä kasvamaan ja uudistamaan liiketoimintaansa. Useimmat näistä toimista kohdistuvat muihin hallinnonaloihin.

---

⁵ Työ- ja elinkeinoministeriö 2023: Selvitys keskisuurten yritysten kasvusta 2023, työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2023:26

Hallitusohjelman tavoitteen seuraamiseksi päädyttiin määrittelemään ohjelmalle seurantamittarit, jotka esitellään kappaleessa neljä. Lisäksi tarkoituksena on seurata ohjelman toimenpiteiden toteutumista ja vahvistaa merkittävimpiä TEM:n hallinnonalan toimijoita koskevia toimenpiteitä tulos- ja omistajaohjauksen kautta. Hallitusohjelman kirjaus, jossa tavoitteena on tuplata kasvuhakuisten keskisuurten yrittäjävetoisten yritysten (ns. Mittels-tand) määrä vuoteen 2030 mennessä edellyttää yli hallituskautista otetta kasvuyritysten – ja yrittäjyyden vahvistamiseksi.

Kasvuyrittäjyyden ohjelman laatimisesta on vastannut [Kasvuyrittäjyyden ohjelman –työryhmä](#)⁶. Lisäksi ohjelman valmisteluun on osallistunut ohjelman laajennettu työryhmä, jossa on ollut mukana laaja joukko ohjelman sidosryhmiä. Työryhmä on kuullut työssään useita tutkijoita ja asiantuntijoita.

Tässä ohjelmassa kirjattuja toimenpiteitä toteutetaan julkisen talouden suunnitelman puitteissa siinä määrin, kuin se on myönnettyjen resurssien puitteissa mahdollista. Mahdollisista lisärahoitustarpeista päätetään erikseen julkisen talouden suunnitelmaa ja talousarviota koskevissa menettelyissä.

---

⁶ <https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM019:00/2024>

2 Katsaus kasvuyritysten yleiseen toimintaympäristöön ja kasvuyrityksiin

Koronapandemian hiipussa helmikuussa 2022 alkanut Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan käynnisti jatkuvasti muuntuvan ja vaikeasti ennakoitavan kehityskulun. Sen kestoja ja yhteiskunnallisia kokonaisvaikutuksia voidaan yhä vain arvailla. Yllätykset toimintaympäristössä ovat seuranneet toinen toistaan. Talouden siirtymistä kohtuudella ennustettavaan ”normaalitilaan” on odotettu Suomessa pian viisi vuotta.

Talouden riskejä ja kehityksen arvaamattomuutta kasvattavat Lähi-Idän konflikti, Yhdysvaltojen ja Kiinan (kauppa)suhteiden heikkeneminen ja laajemmin protektionismin laajeneminen globaalimarkkinoilla sekä Kiinan talouskasvun hiipuminen ja laajeneva työttömyys. Globaalit keskinäisriippuvuudet, geopoliittiset jännitteet, kansalliset turvallisuuskysymykset sekä EU:n, Yhdysvaltojen ja Kiinan eriytyneet arvot tekevät globaaleista arvokeijuista ja markkinoista epävarmempia.

Markkinat ovat riskeistä johtuen arvaamattomia ja yliherkkiä. Geopoliittiset ja geoeconomiset riskit ovat yhdessä talouden vakaushaasteiden (mm. inflaatio- ja korkotasot, valtion velkaantuminen) kanssa syöneet kestävänsä kasvun edellytyksiä. Tuloksena on talouden dynamiikkaan vaikuttava ja yritysten toimintaympäristön epävarmuuksia lisäävä polykriisi. Samalla olosuhteet kasvuyrittäjyydelle ja sitä tukevalle viennin voimistumiselle ovat epäedullisia. Suomessa 10 viime vuoden aikana kasvuyritysten määrän kehitys noudattelee varsin selkeästi bkt:n ja toimintaympäristön kehitystä: jos markkinat eivät kasva, on yritysten vaikea kasvaa.

Kansainvälisessä työnjaossa on käynnissä murros, jossa kaupan esteet ja teollisuuspolitiikan muutokset vaikuttavat enenevästi investointien kohdentumiseen. Kilpailu kriittisistä mineraaleista, mikrosiruista ja nk. nousevista teknologioista kiristyy. Uudessa geoekonomiassa taloutta ohjaavat voimakkaasti kunkin maan omat poliittiset tavoitteet ja riippumattomuuspyrkimykset. Markkinatalous ja sen sopimusjohteisuus ovat liudentuneet samalla, kun strategiset turvallisuusintressit, tavoitteet teknologiasuvereniteetista ja uusien kumppanuuksien rakentaminen (mm. NATO:n piirissä) ovat sulautuneet talouspolitiikkaan.

Euroalueen kehitys on jo kääntymässä lievään kasvuun ja EKP arvioi kasvun kiihtyvän vuosina 2025 ja 2026. Kehitys voi kuitenkin olla odotusta heikompaakin kuten lokakuussa 2024 havaittiin. Suomessa luottamus hiipui euroalueen tavoin.

Kasvun yhteys vientiin on selkeä. Maailmankauppa on hidastunut ja tämä näkyy myös Suomessa - Suomen viennin arvo supistui vuoden 2024 ensi-puoliskolla niin EU-maihin kuin EU:n ulkopuolisiin maihin. Vaikka inflaatio- ja korkotasot ovat kääntyneet laskuun, yleinen talousluottamus ja suhdan-näkymät ovat yhä heikkoja Suomen keskeisillä vientimarkkinoilla. Vaiku-tus vientiin on ilmeinen. Suomalaisyriyten suoritusasossa on toivomisen varaa, mitä tulee suuntautumisessa kasvaviin tuoteryhmiin ja kasvaville alueille (kehittyvät taloudet Aasiassa, Keski- ja Etelä-Amerikassa ja Afri-kassa).

Suomen taloudesta ja yritysten toimintaympäristöstä huokuu epävarmuus. Jo vuoden 2023 keväällä ennustettiin kasvun kiihtyvän mutta näitä arvioita on jouduttu jatkuvasti lykkäämään. Kysyntä on riittämätöntä, luottamus ta-louteen on heikkoa: elpyminen alkaa myöhemmin.

Vaikka talouden supistuminen vaikuttaa Suomessa taittuneen, nopean kasvun merkkejä on vaikea löytää. Kaikki ennustelaitokset arvioivat bkt:n vuoden 2024 supistumisen kääntyvän vuonna 2025 selkeään kasvuun. Neljän tutkimuslaitoksen ja yhdeksän pankin ennusteet liikkuvat 1,1–2,0 % välillä. Kasvu ei tästä kuitenkaan enempää kiihtyisi: bkt-arviot vuodelle 2026 ovat 1,0–2,0 % välillä.

Yksi Suomen pitkällinen ongelma on investointihaluttomuus. Valtiovarain-ministeriö arvioi yksityisten investointien vähentyneen vuonna 2023 sel-västi, isoksi osaksi asuinrakennusinvestoinneista johtuen. Myös EK arvioi viime kesäkuisessa investointitiedustelussa teollisuuden investointien jää-vän pakkaselle. Vuosina 2024 ja 2025 investointien odotetaan kääntyvän lievään kasvuun. Myös aineettomien investointien kehitys on ollut finansi-kriisin jälkeen pitkään takaperoista. Yritysten T&K-investoinnit olivat vuonna 2022 reaalisesti yhä lähes 8 % matalammat kuin 2010-luvun alussa.

Elinkeinoelämän keskusliiton viime heinäkuinen Suhdannebarometri kertoi, että riittämätön kysyntä on selvästi suurin yritysten kasvun este (56 % vas-taajista mainitsi tämän). Ongelmat työvoiman riittävydessä (määrä) ja osaamisessa (laatu) olivat myös yleisiä (18 % vastaajista). Vaikka työvoi-man saatavuushaasteet ovat helpottaneet, työvoiman riittävyys (määrä) ja osaaminen (laatu) ovat jatkossakin keskeisiä kasvun rajoitteita.

Kasvuyrittäjyyden kannalta on olennaista, käynnistyykö talouskasvu vielä vuoden 2024 puolella, jatkuuko epävarmuus vai ilmeneekö uusia isompia shokkeja. Rohkaistuvatko yritykset lisäämään investointejaan, mitä tapah-tuu työvoiman riittävydessä ja miten yritykset tarttuvat uusiin liiketoiminta-mahdollisuuksiin, joita kansainvälisillä markkinoilla väistämättä avautuu kriiseistä huolimatta?

Hallitusohjelman uudistamiseen ja kasvuun kannustavien toimien toimeen-panon lisäksi tarvitaan uusia toimia ja uutta ajattelua. Kasvun näkökulma tulee olla vahvemmin kaikkien ministeriöiden agendalla.

Mahdollisten lisätoimien ohella tulee jo hallitusohjelmassa sovitut toimenpiteet laittaa toimeen. Uudistavien tukien lisääminen on keskeistä. Siksi onnistuminen T&K-rahoituslain vaikuttavuuden suhteen on ensisijaisen tärkeää. T&K-intensiteetin noston rinnalla tarvitaan myös muita kasvua tukevia sekä rakenteisiin ja sisältöihin kohdentuvia politiikkatoimia. Laajemmin kyse on talouden uudelle, kestäväälle kasvu-uralle pääsemisestä sekä tuotavuutta palvelevista aineettomista investoinneista, jotka enenevästi edistävät kunnianhimoisten vähähiilisyys- ja digitavoitteiden saavuttamista.

Puhdasta talouskasvua, yritysten kasvua ja kilpailukykyä sekä vientiä vahvistetaan tällä hallituskaudella kasvuyrittäjyysohjelman rinnalla monin uusin politiikkatoimin (mm. teollisuuspoliittinen strategia, kv. investointien edistäminen, Tesi-konsernin perustaminen, mineraalistrategia, datatalouden kasvuohjelma, terveystalouden kasvustrategia, startup-ekosysteemien vahvistaminen). Elinkeinorakennetta pyritään monipuolistamaan tavalla, joka vahvistaisi talouden ja yhteiskunnan resilienssiä ja osaamis pohjaa.

Kasvuyritysten kehitys indikaattoreiden valossa

Yleisellä toimintaympäristön kehityksellä on vaikutus kasvuyrityksiin ja –yrittäjyyteen. Alla yhteenveto kasvuyrityksistä ja niiden kehityksestä.

Kasvuyritysten ja kasvuhalukkuuden kehitystä on kuvattu erilaisilla indikaattoreilla, tarkemmin liitteessä 1.

Kasvuyritykset ja niiden kehitys Suomessa: yhteenveto

Kasvuyritykseksi on määritelty yritys, joka 3-vuotisen kasvujakson alussa työllisti vähintään 10 henkeä, ja jonka henkilöstömäärä kasvoi kunakin vuonna vähintään 10 prosenttia.

- Kasvuyritysten osuudet yrityskannasta ja yritysten henkilöstöstä ovat Suomessa EU-alueen kärkeä, ja selvästi korkeammat kuin EU:ssa keskimäärin.
- Kasvuyritysten osuus yritysten henkilöstöstä on suurempi kuin osuus yrityskannasta. Kasvuyritykset ovat osuuttaan merkittävämpiä työllistäjiä.
- Viime vuosien taloushaasteet ovat heikentäneet yritysten kasvuhaluja ja -kykyjä. Laimea kasvuinto ei liity vain lähivuosiin, vaan kyse on pidempiaikaisesta laskevasta trendistä.
- Kasvuyritysten määrä heijastelee bkt:n kehitystä. 2010-luvulla määrä nousi koronaan edeltävään vuoteen asti, jolloin niitä oli 3 100. Tämän jälkeen määrä on laskenut 2 400 yritykseen (-23 %). Samaan aikaan kasvuyritysten henkilöstömäärä kutistui 28 %.
- Kasvuyrityksistä 69 % toimii palvelusektorilla (1 645 yritystä v. 2022). Teollisuuden osuus oli 16 % (380) ja rakennusalan 14 % (336). Loput alle 2 % kuuluivat muille aloille.
- Kasvuyritykset kasvavat pääasiassa joko aidon kasvun tai konserniin yhdistymisten kautta. Vuonna 2022 yrityksistä 49 % kasvoi aidon eli orgaanisen, ilman yritysjärjestelyjä tapahtuvan kasvun keinoin. Yrityksistä 45 % kasvoi liittymällä konserniin.
- Vuonna 2022 henkilöstö kasvoi suhteellisesti eniten edellisvuodesta teollisuuden kasvuyrityksissä, lähes 43 %. Henkilöstömäärä kasvoi myönteisesti myös informaatio- ja viestintäalalla (+24 %) sekä ammatillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa (+19 %).

- Lähes 85 % kasvuyrityksistä on 10–49 henkeä työllistäviä pienyrityksiä. Keskisuurten osuus on noin 15 %, ja midcap-yritysten ja sitä suurempien osuus alle yhden prosenttiin.
- Alle puolet henkilöstölisäyksistä kumpuaa 10–49 työntekijän yrityksistä. Selvästi suurin osuus (35 %) kasvuyritysten henkilöstölisäyksistä kumpusi keskisuurista yrityksistä.
- Kasvuhakuisuus on yhteydessä yrityksen henkilöstömäärään. Mitä suurempi yritys, sitä todennäköisemmin se pyrkii kasvamaan. Vastaavasti uudemmat yritykset ovat vanhoja yrityksiä useammin voimakkaasti kasvuhakuisia. Kansainvälisillä markkinoilla toimivat yritykset ovat kansallisilla tai alueellisilla markkinoilla toimivia kasvuhakuisempia.
- Teollisuuden kasvuyrityksistä lähes puolet on voimakkaasti kasvuhakuisia tai kasvuhakuisia. Palvelusektorilla osuus on 40 % (PK-yritysbarometri).
- Toimialoittain katsottuna informaatio- ja viestintäalan yrityksistä 85 % oli kasvuhakuisia. Seuraavaksi eniten kasvuhakuisia yrityksiä oli teollisuudessa (75 %) sekä ammatillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa (73 %).
- Maaseudulla toimii 28 % Suomen yrityksistä; osuus kasvuyrityksistä on 17 % ja niiden henkilöstöstä 11 %. Maaseudun osuus kasvuyrityksistä on laskenut 2020-luvulla.
- Tutkittaessa yritysten siirtymiä kokoluokasta toiseen havaitaan, että suuri enemmistö pysyy samassa kokoluokassa, mutta jos siirtymiä tapahtuu, niin huomattavasti todennäköisemmin yritys putoaa pienempään kokoluokkaan kuin kasvaa suuremmaksi. Midcap-yrityksissä mobiliteettia on kokoluokista selvästi eniten niin alas- kuin ylöspäin. Pandemia voimisti siirtymiä alaspäin kaikissa kokoluokissa.

3 Tavoitteet ja toimenpiteet

3.1 TEM-toimijoiden tavoitteet ja toimenpiteet

Kasvuyrittäjyyden ohjelman laadinta jaettiin kahteen osaan. Kappaleeseen 3.1 on listattu työryhmän ehdottamia TEM:n ja hallinnonalan toimijoiden toimenpiteitä, joilla pyritään vaikuttamaan kasvuyritysten määrän tuplaamiseksi hallitusohjelmataavoitteen mukaisesti. Kappaleeseen 3.2 on listattu työryhmän ehdottamat toimenpiteet, joiden avulla toimintaympäristö kannustaisi yhä useampaa yritystä kasvamaan ja uudistamaan liiketoimintaansa.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan toimijoista toimenpiteet kohdistuvat Business Finlandiin (BF), Finnveraan (FV), Suomen Teollisuussijoitukseen (Tesi), ELY-keskuksiin (ELY:t)⁷ ja Teknologian tutkimuskeskus VTT:hen (VTT). TEM:n hallinnonalan toimijat tarjoavat yrityksille rahoitus- ja neuvontapalveluiden lisäksi tutkimus-, asiantuntija- ja infrastruktuuripalveluita.

TEM:n hallinnonalan toimijoiden strategiset tavoitteet tähtäävät suurelta osin samoihin tavoitteisiin ja toiminnan painopisteet ovat limittäisiä, mutta keinot eroavat toisistaan. Tyypillistä on, että TEM:n hallinnonalan toimijat toimivat myös kasvuyritysten tai liikeideoiden eri vaiheissa. TEM:n hallinnonalan toimijoiden keinot täydentävät toinen toisiaan yritysten uudistumisen ja kasvun edistämisessä.

Seuraavassa on lueteltuna työryhmän suositukset työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tavoitteiksi ja toimenpiteiksi sekä tunnistetut vastuutahot. Kasvuyrittäjyyden ohjelmaan on valittu keväällä 2024 tehdyn työn osalta keskeisimmät ja vaikuttavimmat toimenpiteet. Toimenpiteillä on tavoitteena vauhdittaa pienten ja Mittelstand-yritysten uudistumista, terävöittää kasvun rahoitusta ja parantaa palveluketjujen toimivuutta.

---

⁷ ELY-keskuksia ohjaavat myös muut ministeriöt kuten maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö ja sisäasiainministeriö

Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö (MMM) toteuttaa omalla hallinnonalallaan toimenpiteitä, jotka rinnakkain edistävät kasvuyrittäjyyden tavoitteita. MMM:n toimenpiteet edesauttavat eri aloilla toimivien mikro- ja pienyritysten sekä elintarvikealan osalta pk-yritysten kansainvälistymis- ja kasvatavoitteiden toteutumista erityisesti maaseutualueilla. Keskeisenä tavoitteena on maaseudun elinvoiman vahvistaminen. ELY-keskukset ovat myös MMM:n hallinnonalan toimijoita, joiden toimialaohjauksesta vastaavat MMM ja Ruokavirasto.

1. **Vauhditetaan Mittelstand-yritysten tai sellaiseksi aikovien uudistumista siten, että uudistuminen ja kansainvälistyminen ovat yhä useamman yrityksen kasvun ajuri.**
  - a) TEM –toimijoista Business Finland, Finnvera ja ELY-keskukset kehittävät asiakkuusyhteistyön malleja. Em. toimijat toteuttavat yhteistyössä kasvua aktivoivan Mittelstand -kampanjan. Aktivointitavoite asetetaan tavoitteeksi tulos/omistajaohjauksessa. Tesi tukee Mittelstand -kampanjaa analyysitoiminnallaan. TEM, BF, FV, ELY:t ja Tesi
  - b) Vastataan Mittelstand -yritysten osaamistarpeisiin mm. kytkemällä tiiviimmin Work in Finland -palvelut kontaktoitaville yrityksille tarjoamalla kansainvälistä rekrytointia ja siihen saatavaa neuvontaa ja apua. TEM ja BF
2. **Kannustetaan yrityksiä - erityisesti keskisuuria - rohkeampaan riskinottoon ja uudistumiseen TKI-toimilla ja hyödyntämään esimerkiksi T&K-tukia (EU, BF, ELY-keskukset) ja T&K-verokannustimia.**
  - a) Tuodaan esille T&K-verokannustimia vaihtoehtoisina tapoina lisätä T&K -toimintaa kilpailukyvyn vahvistamisen keinona sekä madaltaa riskiä T&K-kustannusten osalta. (T&K-verokannustimen kehittäminen tarkemmin kts. 3.2, tavoite 11). TEM, TEM-toimijat, yrittäjä- ja elinkeinäjärjestöt (VM ja Verohallinto)
  - b) Business Finland toteuttaa ja kehittää edelleen keskisuurille yrityksille suunnattuja veturihankkeita (haastajaveturit), jotka sopivat keskisuurten yritysten ja verkostojen tarpeeseen. BF ja TEM

- c) Tutkimusorganisaatioiden ja yritysten välistä yhteistyötä kehitetään edelleen BF:n rahoituspalveluiden myötä. Erityisesti kiinnitetään huomiota laajapohjaisempaan pk-yritysosallistumiseen siten, että osaamisen ja innovatiivisuuden edellytyksissä tunnistetaan paremmin eri osapuolten intressit. Yhteistyötä eri TF-toimijoiden välillä tiivistetään myös tässä työssä. TEM, BF
  - d) Ruoka-alan kasvuohjelmalla tavoitellaan ruokajärjestelmän kestävyyttä, kannattavuutta ja kilpailukykyä. Ohjelman osa-alueita ovat mm. ruokaviennin yrityslähtöisen kasvualustan kehittäminen, osaamisen ja vientivalmiuksien kehittäminen sekä TKI-toiminta. Viennin edistämiseen kohdennetaan uutta rahoitusta vuodesta 2025 lukien (Julki-sen talouden suunnitelma vuosille 2025–2028). MMM
- 3. Lisätään digitalisaation, datan, suurteho- ja kvanttilaskennan sekä tekoälyn hyödyntämistä kasvun mahdollistajina. Toteutetaan käynnistettävän Datatalouden kasvuohjelman ohella seuraavia toimia:**
- a) Vahvistetaan pk-yritysten valmiuksia, erityisesti palvelu- ja kaupan aloilla, ottaa käyttöön em. teknologioita ja soveltaa niitä liiketoimintaan. Hyödynnetään PPP-yhteistyötä yritysten kasvun, kansainvälistymisen sekä globaalin kaupan kiihdyttämisessä sekä valmiuksien rakentamisessa mm. koulutuksen ja vertaussparrauksen keinoin. TEM, TEM-toimijat, OKM
  - b) Vauhditetaan tekoälyn käyttöönottoa yrityksissä fokusoiduilla toimenpiteillä esim. tekoälyn hyödyntämiseen yritysten tuotekehityksessä tutkimuksen ja koulutuksen keinoin. VTT, BF
  - c) Huolehditaan, että pk-yrityksillä on käytettävissä kohtuuhintaista suurteho- ja kvanttilaskentakapasiteettia sekä osaamista sen hyödyntämiseen. OKM, CSC, TEM, VTT
- 4. Tiivistetään TEM-toimijoiden yhteistyötä nopeasti kasvavien yritysten hankkeiden rahoituksessa ja suunnataan rahoitusta nopeasti kasvaville yrityksille ja uusille toimialoille.** Maksimoidaan kärkihankkeissa EU- ja yksityisen rahoituksen määrä, kansainvälistyminen ja vienti sekä mahdollistetaan yritysten kasvaminen Suomessa merkittäviin kokoluokkiin.

- a) Lisätään TEM-toimijoiden yhteistä näkemystä kasvun aloista ja mahdollisuuksista sekä tiivistetään hallinnonalan toimijoiden välistä yhteistyötä osana TEM:n omistaja- ja tulosohjaustyön kokonaisvaltaisempaa uudistusta TEM ja TEM-toimijat
- b) Vahvistetaan kasvavien yritysten ja uusien toimialojen rahoitusmahdollisuuksia mm. Tesi:n uudistuksella, joka lisää nopeasti kasvavien ja uusien toimialojen oman pääoman ehtoista rahoitusta. Myös Finnvera kasvattaa riskinottoa kohdennetusti erityisesti kasvun, kansainvälistymisen ja vihreän siirtymän vauhdittamiseen. TEM, FV, Tesi
- c) TEM-toimijat ottavat paremmin ja koordinoidummin EU:n rahoitusvälineet haltuun sekä aktivoivat pk-yrityksiä niiden käyttöön otossa. TEM-toimijat

5. Huolehditaan innovaatorahoituksen tasosta, jotta kyetään muuttamaan mm. T&K-toimintaa innovaatioiksi ja kansainväliseksi liiketoiminnaksi ja sen kasvuksi

Arvioidaan uudelleen innovaatorahoituksen taso (mm. BF) ottaen huomioon valtion T&K-rahoitukseen tekemät ja tulevat lisäykset. TEM, BF

6. Huolehditaan, että tulevilla elinvoimakeskuksilla on tarvittavat resurssit edistää kasvuhakuisten yritysten kasvukyvykkyyttä, T&K-toimia ja kansainvälistymistä kaikilla alueilla yritysten kasvu- ja kansainvälistymispolun alussa Team Finland -toimijoiden työnjaon mukaisesti.

- a) Tuleville elinvoimakeskuksille valmistellaan rahoitusmekanismi, jolla edistetään pk-yritysten tavoitteellista T&K-toimintaa. T&K-rahoituksen monivuotisen suunnitelman mukaisesti T&K-lisärahoitusta kohdennetaan kilpailullisin menettelyin myös tulevien elinvoimakeskusten kautta pk-yrityksille, jotka sitoutuvat pitkäjänteisesti lisäämään ja vahvistamaan uudistavaa T&K-toimintaansa. TEM, ELY-keskukset

- b) Tulevat elinvoimakeskukset tekevät tiivistä yhteistyötä koko toiminta-alueensa toimijoiden⁸ kanssa ja luovat alueille yhtenäisen T&K-toiminnan edistämisen, kasvuyrittäjyyden ja kansainvälistymisen toimintamallin sekä tukevat niitä mm. neuvonnan ja sparrauksen keinoin.
  - c) Hyödynnetään maaseudun yritysten potentiaali suuntaamalla EU:n maaseuturahoitusta (mikro- ja) pienyrityksille sekä elintarvikealla pk-yrityksille investointeihin ja kehittämistoimiin. Lisätään maaseudun elinvoimaisuutta kehittämällä yritysten toimintaympäristöä kasvua tukevaksi yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Toimenpannaan Suomen CAP-suunnitelman 2023–2027 toimenpiteitä ja rahoitusta yritysten kasvun vauhdittamiseksi. MMM
7. **Kehitetään kasvuyritysten kansainvälistymispalveluita siten, että Team Finland-rahoitus- ja palvelupolku maakunnasta maailmalle on katkeamaton.**

Toimenpiteet täsmentyvät myöhemmin.

3.2 Kasvuun ja uudistamiseen kannustavan toimintaympäristön tavoitteet ja toimenpiteet

Työryhmä selvitty myös tavoitteita ja toimenpiteitä, joiden avulla toimintaympäristö kannustaisi yhä useampaa yritystä kasvamaan ja uudistamaan liiketoimintaansa. Kappaleeseen 3.2. on koottu pääsääntöisesti muiden kuin työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan toimenpiteitä. Toimenpiteet kohdistuvat seuraaviin teemoihin: rahoitukseen ja verotukseen, osaamiseen ja osaavaan työvoimaan sekä tuottavuuteen. Teemat liittyvät myös toisiinsa, esim. osaamisella ja osaavalla työvoimalla on vaikutusta tuottavuuteen.

---

⁸ mm. kunnat ja kehittämissyhtiöt, ml. työllisyysalueet, maakuntaliitot, kauppakamarit, ja yrittäjäjärjestöt sekä oppilaitokset.

Rahoituksen toimenpiteet

Valtiovarainministeriössä laadittavalla finanssialan kasvustrategialla, jonka osana toteutetaan rahoitusmarkkinasäntelyn kokonaisarviointi, voi olla merkittävä vaikutus kasvuyritysten rahoituksen saatavuuteen. Työ- ja elinkeinoministeriön kasvuyrityksiin kohdistuvat julkisen rahoituksen toimet ovat enemmänkin poikkeus ja näin ollen toimivat rahoitusmarkkinat ja rahoituksen saatavuus on kasvuyritysten näkökulmasta keskeisiä.

Suomalaisten kasvuyrityksen kasvua hidastaa pääoman puute. Suomen pääomamarkkinat ovat kehittyneet viime vuosina myönteisesti, mutta kehitys on vaiheessa. Useiden selvitysten mukaan kasvuyritysten pääomarahoituksen kapeikko on siirtynyt myöhempään kasvun vaiheeseen, jossa tavoitteena on kasvun skaalaaminen.

Keskeistä on löytää uusia lähteitä pääomarahoituksen lisäämiseksi. Tämänhetkiset tilastot (esim. Invest Europe) eivät anna myöhemmän vaiheen kasvun rahoituksen tilanteesta oikeanlaista kuvaa, sillä yksittäiset tapahtumat, erityisesti myöhemmän kasvuvaiheen rahoituksen osalta, vääristävät tilastoja. Yleishyödyllisten säätiöillä voisi olla suurempi rooli pääomarahoituksen lisäämisessä kuten myös kaikilla kansalaisilla.

Suomalaiset pääomasijoitusyhtiöt ovat myös verrokkimaihin nähden edelleen pieniä ja suuremmat kotimaiset pääomasijoitusrahastot olisivat houkuttelevampia kansainvälisille rahastosijoittajille. Myös haasteellisimmaksi muuttunut markkinatilanne vaikeuttaa pääomarahoituksen keräämistä. Pääomamarkkinoiden kehitykseen tulee vaikuttamaan myös Tesin muuttumassa oleva rooli.

Finanssikriisin jälkeinen lisääntynyt sääntely rajoittaa alan toimijoiden riskinottoa, esim. kasvuyritysten rahoittaminen on pankeille osin vaikeaa. Sääntelyn kasvun myötä on julkisten toimijoiden kuten Finnveran ja EIP-ryhmän merkitys riskin jakajana kasvanut. Tulossa oleva sääntely mm. vastuullisuuden liittyen voi lisätä edelleen kasvuyritysten rahoituksen hallinnollista taakkaa.

Rahoituksen tarjonnan ohella tulee tarkastella kasvurahoituksen kysyntää, mikä on Suomessa korkealla tasolla. Suomessa on poikkeuksellisen paljon kasvuvaiheessa olevia nuoria yrityksiä, jotka ovat investoineet voimakkaasti

mm. T&K:hon. Jotta T&K:hon tehdyt investoinnit johtaisivat korkean lisäarvon yritystoimintaan, edellyttävät ne toimenpiteitä innovaatioiden kaupalliseksi skaalaamiseksi. Skaalaustoimet edellyttävät erityisesti yksityistä rahoitusta, jotta innovaatioista kasvaa merkittävän tason liiketoimintaa. Tästä syystä toimivat rahoitusmarkkinat ja erityisesti oman pääoman ehtoisen rahoituksen saatavuus on tärkeää. Riittävä oma pääoma on myös vieraan pääoman saamisen edellytys.

Toimenpiteet sekä vastuu- ja muut tahot, muut tahot sulkeissa:

8. Vahvistetaan yksityisen pääomasijoitusmarkkinan toimintaa ja puretaan kasvuyritysten pääomarahoituksen kapeikkoja kehittämällä pääomasijoittamisen toimintaedellytyksiä osana finanssialan kasvuohjelmaa

- a) Kasvatetaan rahastojen kokoa tukemalla sijoitusten saamista pääomasijoitusrahastoihin mm. finanssialan kasvustrategiassa määriteltävillä toimilla.
- b) Tesin uudistuksella ja uudistettavalle sijoitusstrategialla on vaikutusta sekä pääomasijoitusmarkkinoihin että kasvuyritysten rahoitukseen (tarkemmin luvussa 3.1)
- c) Lisätään kansainvälisten pääomasijoittajien kiinnostusta sijoittaa suomalaisiin pääsijoitusrahastoihin
  - i) Tuetaan rahastoja kasvamaan kansainvälisesti merkittävään kokoluokkaan edellisen kohdan a-toimenpiteillä.
  - ii) Kasvatetaan kansainvälisten sijoittajien tietoisuutta Suomen markkinoista ja tuetaan rahastojen kansainvälistä varainkeruuta. TEM, Tesi, Pääomasijoittajat ry
  - iii) Selvitetään ky-muotoisiin rahastoihin liittyvät verotukselliset epävarmuudet ja muut käytänteet, jotka estävät/haittaavat ulkomaa-
laisten sijoitukset rahastoihin. VM

- d) **Mahdollistetaan yleishyödyllisten yhteisöjen sijoitukset kommandiittiyhtiömuotoisiin pääomarahastoihin kehysriihen kirjauksen mukaisesti:**

*Yleishyödyllisten yhteisöjen ky-muotoisiin pääomasijoitusrahastoihin tekemien sijoitusten säätämistä verovapaaksi **selvitetään ja pyritään toteuttamaan** vuodesta 2026 alkaen.*

Selvittämistä ja mahdollisia jatkotoimia tulee kiirehtiä, jotta lisättäisiin myöhemmän vaiheen kasvuyrityksille rahoitusmahdollisuuksia. VM

9. Talousosaamisen ja kansankapitalismin lisääminen yritysten kasvurahoitusmahdollisuuksien lisäämiseksi

Tuetaan yhä useamman eri taustasta tulevan suomalaisen sijoittamista lisäämällä talousosaamista ja kiinnostusta talouteen. Suomen Pankki (OM)

10. Huolehditaan pankkien kyvystä rahoittaa kasvuyrityksiä

- a) Pankkien lisäregulaatiossa on otettava vahvemmin huomioon pankkien rooli rahoittajana. Vaikutetaan, että uutta, EU- tai kansallista regulaatiota laadittaessa, arvioidaan vaikutukset pankkien riskinotto- ja kasvuyritysten rahoitukseen saatavuuteen. VM (TEM, MMM)
- b) Jo olemassa olevaa sääntelyä sekä valvonnan tarkoituksenmukaisuutta tulee arvioida kotimaisella ja EU-tasolla sekä vähentää arvioinnin perusteella jo olemassa olevaa sääntelyä kasvuyritysten pankkirahoituksen saatavuuden parantamiseksi. VM (TEM, MMM)
- c) Vahvistetaan esim. Invest EU:n ja sen seuraajan mahdollisuuksia edistää pankkirahoituksen kanavoitumista kasvuyrityksiin. TEM

Verotukseen liittyvät toimenpiteet

Yritysten uudistumisen ja tulevan kasvun pohjan luomisen kannalta ovat erilaiset T&K-toimet keskiössä. Lisääntyvän T&K-rahoituksen ohella tärkeä toimia ovat erilaiset T&K-verokannustimet, joiden avulla laajennetaan T&K-työtä tekevien yritysten määrää. Verokannustimet ovat erityisen tärkeä pk-yrityksille, joiden arvioidaan tutkimusten mukaan reagoivan voimakkaammin ko. instrumenttiin⁹. T&K-verokannustin/ huojennus koostuu kolmesta erilaisesta huojennuksesta (yleinen ja ylimääräinen lisävähennys sekä tutkimus- ja tiedonvälitysorganisaatioiden kanssa tehdyn T&K-yhteistyön alihankintamenojen vähentämisestä). Yritysten em. T&K- verohuojennusten käyttö¹⁰ tai aikomus ottaa käyttöön¹¹ on jäänyt vähäiseksi. Koska T&K-vähennyksen instrumentit on otettu käyttöön hiljattain, tulee instrumentteja kehittää kokemusten perusteella.

Rahastosijoitukset tarjoavat suuremmille yrityksille erinomaisen näkymän tulevaisuuden innovaatioihin, mikä on Euroopassa hyvien tuotto-odotusten lisäksi tuonut yrityksiä pääomasijoittamisen pariin. Suomessa suurten yhtiöiden osuus VC-rahastosijoittajista on vain 2 %, kun Euroopassa vastaava lukema on 31 %.

Enkelisijoittajat ovat tärkeä lisä rahoituksen ekosysteemiin. Enkelisijoittajat tarjoavat rahaa yrityksille, jotka ovat vielä liian pieniä tai riskisiä päämarkkinoille. Lisäksi ne voivat tarjota yrityksille arvokkaita neuvoja ja strategisia ohjeita sekä verkostoja ja yhteyksiä, joiden avulla yritykset voivat löytää uusia asiakkuuksia, partnereita ja työntekijöitä. Enkelisijoittaminen sisältää kuitenkin myös korkean riskin, sillä alkuvaiheen yritykset voivat epäonnistua. Vaikka riskit ovat suuret, niiden myötä on myös mahdollisuus merkittäviin tuottoihin, jos yritys menestyy.

---

⁹ ETLA 2022: The Design of R&D Tax Incentive Schemes and Firm Innovation, ETLA Report 123

¹⁰ Verottajan tilastot

¹¹ Tesin Kasvuyrityspulssi 2023 ja PK-yritysbarometri

Toimenpiteet sekä vastuu- ja muut tahot, muut tahot sulkeissa:

11. Kehitetään edelleen T&K-verohuojennusta

Selvitetään T&K-verohuojennusinstrumenttien (yleinen ja ylimääräinen lisävähennys) kehitystarpeet ja tehdään tarvittavat muutokset. VM, verohallinto (TEM)

12. Suurille yhtiöille (korporaatioille) kannusteet VC-rahastosijoitusten tekemiseksi

Selvitetään mahdollisuuksia edistää suurien yritysten sijoituksia VC-rahastoihin (CVC). TEM, VM

13. Enkeli- ja startup-ekosysteemin kehittäminen

- a) Otetaan käyttöön enkelivähennys, joka mahdollistaa uudelleensijoitetujen varojen luovutusvoittoverotuksen lykkäämisen (osakesäästötilin ulkopuolella) VM
- b) Selvitetään mahdollisuutta laajentaa osakesäästötili myös listaamattomiin yrityksiin. VM
- c) Jatkokehitetään kanssasijoitusrahastoa mm. niin, että rahaston pääomia kerätään yksityiseltä sektorilta. Mahdollinen lisäpääomitus päätetään kehys- ja talousarvioprosessissa. TEM, Tesi
- d) Julkisten ja yksityisten sijoitusten yhteisrahastojen kehittäminen esim. KRR-mallin jatkokehitys. Tesi, TEM

Osaamiseen ja osaavaan työvoimaan liittyvät toimenpiteet

Osaavan työvoiman puute on yksi keskeisimmistä yritysten kasvun esteistä. Suomen ikärakenteen takia eivät työmarkkinoille tulevat ikäluokat

riitä korvaamaan eläköitymisiä. On odotettavissa, että työvoiman tarve kasvaa siirtyessä taloudessa noususuhdanteeseen. Osaamisen tarpeet myös muuttuvat yritysten toimintaympäristön muuttuessa, mikä haastaa työmarkkinoille tulevien ja jo siellä olevien osaamista. Elämme parhaillaan kaksoissiirtymän murrosta, jossa erityisesti uudet teknologiat kuten esim. tekoäly murtavat ja muuttavat työtä, organisaatioita ja johtamista.

Suomi on korkean osaamisen maa ja yleisesti aikuiset suhtautuvat myönteisesti oppimiseen ja haluavat kehittää taitojaan. Työnantajan tarjoaman koulutuksen määrä on viime vuosina laskenut, ja aikuiskoulutustuen lakkaamisen myötä vastuu osaamisen kehittämisestä on siirtymässä entistä enemmän yksilöille. Osaavasta työvoimasta hyötyvät kaikki osapuolet, niin yksilöt, yritykset kuin yhteiskunta, joten on tarpeen tarkastella eri tahojen vastuita ja hyötyjä osaamisen kehittämisessä.

Suomeen tarvitaan lisää osaavaa työvoimaa myös ulkomailta. Kansainvälisten osaajien rekrytoinnin ohella tulee yritysten johtoa ja henkilökuntaa valmentaa ja tukea monikulttuurisen organisaation valmiuksia ja kehittämistä. Tutkimukset osoittavat myös, että monimuotoinen T&K-työvoima ja erityisesti työperäiset maahanmuuttajat vahvistavat yritysten innovaatiokykyä tuomalla uusia näkökulmia ja edistämällä tiedon leviämistä, mikä lisää talouskasvua.

Suomen työelämässä on kansainvälisessä vertailussa monia vahvuuksia. Aikuisten osaaminen on huippuluokkaa ja digitaidot ovat erittäin hyvät. Työelämä on laadultaan monin tavoin hyvää, esimerkkejä tästä ovat matalat hierarkiat, hyvä työmoraali, luottamus yhteiskunnassa sekä työn ja muun elämän yhteensovittamisen mahdollisuudet.

Toimenpiteet sekä vastuu- ja muut tahot, muut tahot sulkeissa:

14) Kannustetaan kasvuyrityksiä ja työnantajia kehittämään osaamista kasvukyvykkyyden nostamiseksi

Lisätään rahoitusta yritysten kasvukyvykkyyttä lisäävään osaamiseen erityisesti huomioiden pk-yritysten johdon ja avainhenkilöiden osaamisen liittyviä erityistarpeita. Mahdollinen lisärahoitus päätetään kehys- ja talousarvioprosessissa erikseen. /Jotpa, OKM, TEM

15. Huolehditaan kasvuyritysten osaamistarpeisiin vastaamisesta sekä osaavan työvoiman saatavuudesta

- a. Lisätään alueellista ja ammatillista työvoiman liikkuvuutta mm. jatkuvan oppimisen ja tutkintoa pienempien osaamiskokonaisuuksien tarjonnan (kehittämisen) avulla sekä lisätään työvoiman tarjontaa aikuiskoulutuksen ja työperäisen maahanmuuton keinon. Kunnat, OKM, TEM, VM
- b. Huolehditaan korkeakoulujen tutkimuksen ja opetuksen laadusta sekä opetuksen työelämälähtöisyydestä, jotta kasvuyritysten tarpeisiin on saatavilla riittävästi osaajia. OKM
- c. Lisätään korkeakoulupaikkoja sekä siirretään tutkintojen painopistettä vähitellen ammatillisesta koulutuksesta korkeakoulutukseen. Suunnataan korkeakoulutason opetusta siten, että se täyttää erityisesti (T&K-intensiivisten) kasvu- ja vientialojen tarpeet. OKM (TEM)
- d. Huolehditaan ammatillisen koulutuksen työelämävastaavuudesta ja hyödynnetään alueellista ennakointityötä ja tietoa yritysten osaamistarpeista osuvamman koulutussuunnittelun ja opiskelupaikkojen allokoimien parantamiseksi. OKM, Opetushallitus (TEM)

16. Tehdään Suomesta houkutteleva maa tehdä työtä ja investoida sekä sujuvoitetaan työperäistä maahanmuuttoa.

- a) Laaditaan Suomelle vahva työelämäbrändi, jolla maata voidaan markkinoida hyvänä paikkana tehdä työtä ja elää sekä houkuttaa investointeja. TEM, Work in Finland, Business Finland, OKM, UM, STM

- b) Lisätään yritysten valmiuksia ottaa vastaan kansainvälisiä osaajia ja työntekijöitä. Kehitetään erityisesti kasvuyritysten tarpeisiin instrumentteja, joiden avulla yritysten johto saa tukea kv. rekrytointeihin ja henkilöstö voi valmentautua monikulttuurisuuteen sekä jaetaan tehokkaammin tietoa olemassa olevista välineistä. TEM, BF, Work in Finland, kunnat, työnantaja- ja yrittäjäjärjestöt
- c) Sujuvoitetaan työperästä maahanmuuttoa hyödyntämällä maahanmuuttoprosessissa digitaalisia palveluja ja kehittämällä asettautumisvaiheen julkisia palveluita kansainvälisille osaajille koottuina asiointiratkaisuina. TEM, kunnat (C6-kaupungit), VM
- d) Huolehditaan, että työnantajille on tarjolla valtion ja kuntien yhdessä tarjoama saumaton kansainvälisen rekrytoinnin palvelujärjestelmä. Kuntiin siirtyvissä TE-palveluissa ja valtion Work in Finlandin tuottamana on tarjolla yrityksille laadukasta neuvontaa tehokkaasti toteutettuna. Kunnat, Work in Finland, ELY-keskukset, TEM

Tuottavuuden lisäämisen toimenpiteet

Suomen tuottavuuskehitys on jäänyt jälkeen kilpailijamaista. Keskeinen tuottavuuden mahdollistaja on yritysten tutkimus- ja kehittämistoiminta. Hallitus onkin asettanut tavoitteekseen, että Suomen T&K-menot ovat 4 % BKT:sta vuoteen 2030 mennessä. T&K-panostuksissa on onnistuttava, tuloksia saavutettava ja panostusten tulee vahvistaa Suomen taloutta, kilpailukykyä ja tuottavuutta. Lisääntyvillä T&K-panostuksilla vaikutetaan positiivisesti pitkän aikavälin talouskasvuun, joka vahvistaa hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohjaa.

Yrityksillä on keskeinen rooli T&K-menotavoitteen saavuttamisessa. Yrityksiä tulee kannustaa lisäämään T&K-toimintaa ja luomaan sen avulla uutta liiketoimintaa. Tässä työssä on tärkeitä hyödyntää korkeakouluysteistyötä.

Vain pieni joukko Suomessa toimivista yrityksistä harjoittaa T&K-toimintaa. Jäljelle jääneet (usein pienet) yritykset voivat silti olla innovatiivisia ottamalla

käyttöön muualla kehitettyjä teknologioita sekä suunnittelun, tuotannon, jakelun, johtamisen yms. tapoja. Tällainenkin innovointi vaatii osaamista siinä missä T&K-toiminta.

Eriyisen tärkeä on uuden tiedon leviäminen yhteiskunnassa. Yksi kanava on ollut yritysten ja tutkimusorganisaatioiden (korkeakoulut ja tutkimuslaitokset) välinen yhteistyö, joka vähentynyt, mutta jota T&K-rahoituksen pitkäjänteisen käytön suunnitelman mukaisesti vahvistetaan päämäärätietoisesti ja pitkäjänteisesti. Yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyöllä on tärkeä rooli saattaa tuote- ja/tai palveluinnovaatiot markkinoille. Myös yritysten tulee nähdä tutkimusorganisaatioiden kanssa tehtävän yhteistyön hyödyt mm. liiketoiminnan kehittämisen sekä viennin ja kansainvälistymisen vahvistumisen keinona.

Pk-yritysten näkökulmasta tutkimusorganisaatioilla on yhteistyössä erilaiset mutta toisiaan täydentävät roolit. Aiempien selvitysten mukaan ammattikorkeakoulu yhteistyö liittyy useimmiten koulutukseen ja opinnäytetöihin, mutta viime vuosina myös innovaatio toiminnan merkitys ja vaikuttavuus on lisääntynyt. Yliopisto- ja tutkimuslaitosyhteistyötä tekevät pk-yritykset taas kertovat yhteistyön keskittyvän useimmin innovaatioihin liittyvään kehittämiseen. Ammattikorkeakoulujen rooli korostuu juuri alueellisina, paikallisiin osaamis- ja tietotarpeisiin vastaavina sekä työelämälähtöisinä toimijoina, ja ne ovat varsinkin pienille yrityksille helpommin tavoitettava ja lähestyttävä yhteistyökumppani. Pienille yrityksille ammattikorkeakoulu yhteistyön keskeisin tulos on uudet ja parannellut tuotteet; yliopistojen ja tutkimuslaitosten osalta tämä ei kuulunut kärkituloksiin.

Keskeistä tiedon siirron näkökulmasta on, että tutkimusorganisaatioiden tutkimus- ja innovaatiopalveluiden resurssit ovat riittävät ja että tiedonsiirto- ja kaupallistamispalvelut ovat korkeatasoisia. Eurooppalaisiin verrokkimaihien verrattuna suomalaisia välittäjätoimijoita, kuten korkeakoulujen tutkimus- ja innovaatiopalveluyksiköitä, ei nähdä Suomessa yritys yhteistyön merkittävinä aloitteen tekijöinä. Koska yksiköillä on hoidettavanaan monia tehtäviä ja toiminnan rahoitus koostuu monista lähteistä, resurssit eivät myöskään usein riitä yritys yhteistyön aloitteisiin

Kokonaisvaltainen, tutkimuksen ja koulutuksen yhteyttä vaaliva lähestymistapa on eduksi elinkeinoelämä yhteistyölle ja innovaatiopalveluiden kokonai-

suudelle. Em. tehtävät jäävät irralliseksi koulutuksesta ja tieteellisestä tutkimuksesta eikä niitä tueta optimaalisesti ohjauksella tai rahoituksella. Ammatti- korkeakoulujen osalta yritys yhteistyö on konkreettisempaa ja enemmän päivittäistä, keskittyen erityisesti pk-yrityksiin.

Toimenpiteet sekä vastuu- ja muut tahot, muut tahot sulkeissa:

17. T&K-tuet tulee kohdentaa nykyistä painokkaammin kasvuyrityksille sekä korkean innovaatiokyvykkyyden tai -potentiaalinen yritysille. Tuet tulee sitoa useammin yhteistyövelvoitteeseen muiden organisaatioiden kanssa tiedon siirtymisen ja tuottavuuden lisäämiseksi. Resursseja tulee kohdentaa erityisesti liiketoiminta- ja innovaatioekosysteemeihin sekä niissä toimivien yritysten T&K-hankkeiden tukemiseen ja muille lupaaville kasvuyritysten T&K-hankkeille.

18. Tutkimustulosten ja osaamisen siirtojen sujuvoittaminen ja lisääminen sekä uuden tutkimuspohjaisen yritystoiminnan kasvattaminen

- a) Korkeakoulusektorin yhteistyötä TKI-toiminnassa ja erityisesti tutkimus- ja innovaatiopalveluissa on lisättävä merkittävästi ja korkeakouluja tulee kannustaa yritys yhteistyöhön. Korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten palvelutarjonta ja erilainen rooli tulee tehdä yrityksille näkyväksi ja helpommin lähestyttäväksi. OKM, VM, TEM, LVM, STM, YM ja MMM sekä TULANET
- b) Korkeakoulujen ja tutkijoiden kannustinjärjestelmiä tulee kehittää siten, että se kirittää yritys yhteistyötä sekä innovaatioiden ja keksintöjen aikaansaamista ja kaupallistamista. Lisäksi korkeakoulujen ammattimaiseen kaupallistamiseen ja yritys yhteistyön liittyvää osaamista tulee kehittää. OKM, Korkeakoulut
- c) Pidemmällä aikavälillä tulee priorisoida korkeakoulujen nk. kolmatta tehtävää, yhteiskunnallista vaikuttamista, jota tutkimus ja koulutus tukevat. OKM

19. Tutkimustulosten ja osaamisen siirtoihin liittyvien käytänteiden yhtenäistäminen ja jakaminen

- a) Tutkimusorganisaatioiden (korkeakoulut ja tutkimuslaitokset) sisäisiin ja ulkoisiin rajapintoihin liittyviä käytänteitä tulee yhtenäistää. OKM, korkeakoulut, tutkimuslaitokset
- b) Sopimusehtoja tulee yhtenäistää eri keksintölait huomioiden. OKM, korkeakoulut, tutkimuslaitokset

Muut tavoitteet ja toimenpiteet

Myös toimivalla kilpailulla on roolinsa tuottavuudessa. Toimivilla markkinoilla innovatiiviset yritykset voivat tavoitella suurempia markkinaosuuksia ja siten lisätä tuottavuuttaan. Parhaimmillaan toimivat markkinat johtavat tuotannon-tekijöiden tehokkaaseen uudelleen allokoitumiseen, mikä voi johtaa koko markkinan ja kansantalouden tuottavuuden nousuun.

Sääntely voi vaikuttaa kasvuyrityksiin sekä positiivisesti että kielteisesti. Sääntelyllä voidaan tarjota kasvuyrityksille uusia mahdollisuuksia ja markkinoita sekä parantaa kilpailua. Toisaalta liiallinen ja monimutkainen sääntely voi lisätä hallinnollista taakkaa ja kustannuksia, mikä voi haitata yritysten toimintaa ja kasvua. Orpon hallitusohjelman mukaisesti hallitus pyrkii helpottamaan yrittäjyyttä ja yrittämisen edellytyksiä mm. vähentämällä sääntelyä ja byrokratiaa sekä sitoutuu siihen, että yritysten hallinnollinen taakka ei hallituskauden aikana kasva. Sääntelyn vähentämistä tulee jatkaa seuraavankin hallituskaudella.

Toimenpiteet sekä vastuu- ja muut tahot, muut tahot sulkeissa:

20. Otetaan kasvuyritykset ja innovaatiot paremmin huomioon julkisissa hankinnoissa.

- a. Hyödynnetään innovatiivisia julkisia hankintoja kanavana uusille innovatiivisille yrityksille saada kasvua ja referenssejä. Huolehditaan julkisia hankintoja tekevien tahojen insentiiveistä

tehdä innovatiivisia hankintoja. TEM ja kaikki ministeriöt ja hallinnonalat, kunnat, hyvinvointialueet.

- b. Lisätään hankintayksiköiden ja pk-yritysten hankintaosaamista. Tarkistetaan hankintayksiköiden käytännöt IPR-oikeuksien osalta niin, että ei vaadita IPR-oikeuksia tarpeettomasti hankintayksiköille. TEM ja kaikki ministeriöt ja hallinnonalat, kunnat, hyvinvointialueet.

21. Sääntelyä tulee vähentää ja tarpeetonta kasvua estävää sääntelyä tulee poistaa. Pieniä ja keskisuuria kasvuyrityksiä tulee tukea uuden sääntelyn (mm. digi- ja vastuullisuussääntely) käyttöönotossa.

- a) Selvitetään hallinnolliseen taakkaan liittyvät mahdolliset kasvun esteet ja tehdään tarvittavat toimenpiteet kasvun esteiden poistamiseksi. TEM (Muut ministeriöt)
- b) Tuetaan yrityksiä uuden sääntelyn käyttöönotossa tuottamalla riittävän aikaisessa vaiheessa konkreettista ja helposti ymmärrettävää tietoa pk-yrityksille. TEM ja hallinnonala, YM, elinkeino- ja yrittäjäjärjestöt.

22. Tietopohjan lisääminen ja kehittäminen sekä parempi tilannekuva kasvuyrityksistä, erityisesti keskisuurista ja midcap-yrityksistä

- a) Tietopohjaa kasvuyrityksistä, erityisesti keskisuurista ja midcap-yrityksistä tulee kehittää edelleen ja yritysten tilannetta tulee tarkastella säännöllisellä tilasto- ja kyselytutkimusindikaattoreilla (kuten Pk-yritysbarometri ja Tesin Kasvuyrityspulssi) tilannekuvan parantamiseksi ja tarkempien havaintojen mahdollistamiseksi. TEM
- b) Kasvuyritysten kasvuun liittyvien tekijöiden analyysi hyödyntämällä kyselytutkimusten (mm. Pk-yritysbarometri, Tesin Kasvuyrityspulssi) dataa. TEM
- c) Yritysten omistusrakenteet ja muutokset tulee ottaa pysyvämmän tilastoinnin piiriin. Tilastoinnin ja seurannan tulee kattaa yrityskaupat, muutokset omistusrakenteessa sekä eri omistustyypit.

4 Kasvuyrittäjyyden ohjelman seuranta

Kasvuyrittäjyyden ohjelman toteutumista seurataan seuraavilla indikaattoreilla: Useimpien indikaattoreiden lähteenä on Tilastokeskuksen yritystietopalvelu/kasvuyritykset –tilastot sekä erilaiset kyselytutkimukset kuten PK-yritysbarometri ja Tesin Kasvuyrityspulssi.

- Indikaattori 1: Kasvuyritysten määrä päätoimialoittain (valitut päätoimialat).
- Ja/tai Indikaattori 2: Kasvuyritysten henkilöstön lisäys edellisestä vuodesta päätoimialoittain (valitut päätoimialat).
- Indikaattori 3: Kasvuyritysten määrä yrityksen henkilöstön suuruusluokan mukaan.
- Indikaattori 4: Kasvuyritysten henkilöstön lisäys edellisestä vuodesta yrityksen henkilöstön suuruusluokan mukaan.
- Indikaattori 5a: Kasvuhakuisuus PK-yritysbarometrin mukaan:
  - esim. voimakkaasti kasvuhakuisten yritysten osuus yrityskannasta tai voimakkaasti kasvuhakuisten + kasvuhakuisten yritysten osuus yrityskannasta
- ja/tai Indikaattori 5b: Kasvuhakuisuus Tesin kasvupulssin mukaan:
  - esim. voimakkaasti kasvuhakuisten yritysten osuus yrityskannasta tai voimakkaasti kasvuhakuisten + kasvuhakuisten yritysten osuus yrityskannasta
- Kasvuyritysten osuus yrityskannasta, vähintään 10 henkeä työllistävät yritykset.
- Kasvuyritysten osuus yrityskannasta, vähintään 10 henkeä työllistävät yritykset.

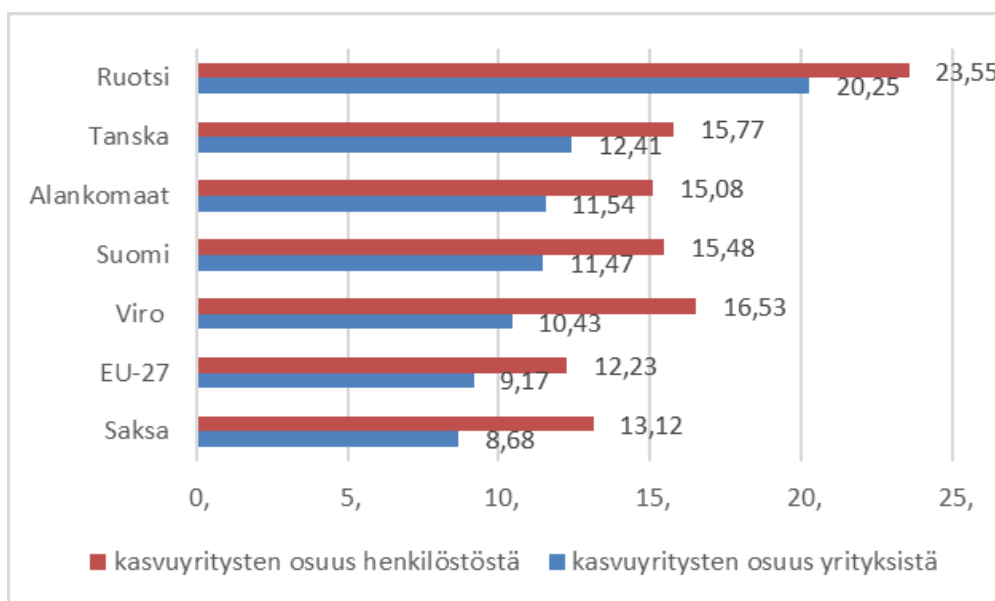
Lisäksi erillisessä prosessissa määritellään TEM-toimijoille mittarit tulos- ja omistajaohjaukseen.

Liitteet

Seuraavassa tarkastellaan vuosina 2014–2022 tapahtunutta kehitystä kasvuyritysten määrässä ja työllistävyudessa yhteensä, toimialoittain ja yrityksen iän suhteen. Kasvuyritykseksi on määritelty yritys, joka 3-vuotisen kasvujakson alussa työllisti vähintään 10 henkeä, ja jonka henkilöstömäärä kasvoi kunakin vuonna vähintään 10 prosenttia. Kasvuyrityksiä tarkastellaan tarkemmin tuoreimpien vuosien eli 2021–2022 osalta. Tätä vanhempien tilastotietojen laadintamenetelmä on siinä määrin poikkeava, etteivät tulokset ole täysin vertailukelpoisia pidemmissä aikasarjoissa.

1. Kasvuyritysten osuus yrityksistä ja henkilöstöstä: kansainvälinen vertailu [Kuva 1]

- Suomessa kasvuyritysten merkitys on yritysraakenteen sekä henkilöstöosuuden suhteen jokseenkin verrokkimaiden tasolla ja selvästi suurempi kuin EU maissa keskimäärin.
- Tyypillisesti kasvuyritysten osuus yritysten henkilöstöstä on suurempi kuin osuus yrityskannasta. Kasvuyritykset ovat siis osuuttaan merkittävämpiä työllistäjiä.
- Vuonna 2022 kasvuyrityksiä oli Suomessa 11,5 prosenttia yrityskannasta, kun EU:n keskiarvo jäi hieman yli 9 prosenttiin. Tanskassa kasvuyrityksiä oli yrityskantaan suhteutettuna hieman Suomea enemmän, Virossa puolestaan vähemmän, ja Alankomaiden suhteen olimme samalla tasolla.
- Suomessa kasvuyritysten henkilöstön osuus yrityskannasta oli 15,5 prosenttia, suurin piirtein samaa luokkaa kuin Virossa, Alankomaissa ja Tanskassa.
- Ruotsissa kasvuyritysten rooli yritysraakenteen kokonaistyöllistävyuden näkökulmista huomattavasti muita maita vahvempi.
- Saksassa kasvuyritysten osuus yrityskannasta oli verrattain pieni, alle EU:n keskiarvon, mutta työllistävyden osalta osuus oli korkeampi kuin EU:ssa keskimäärin.

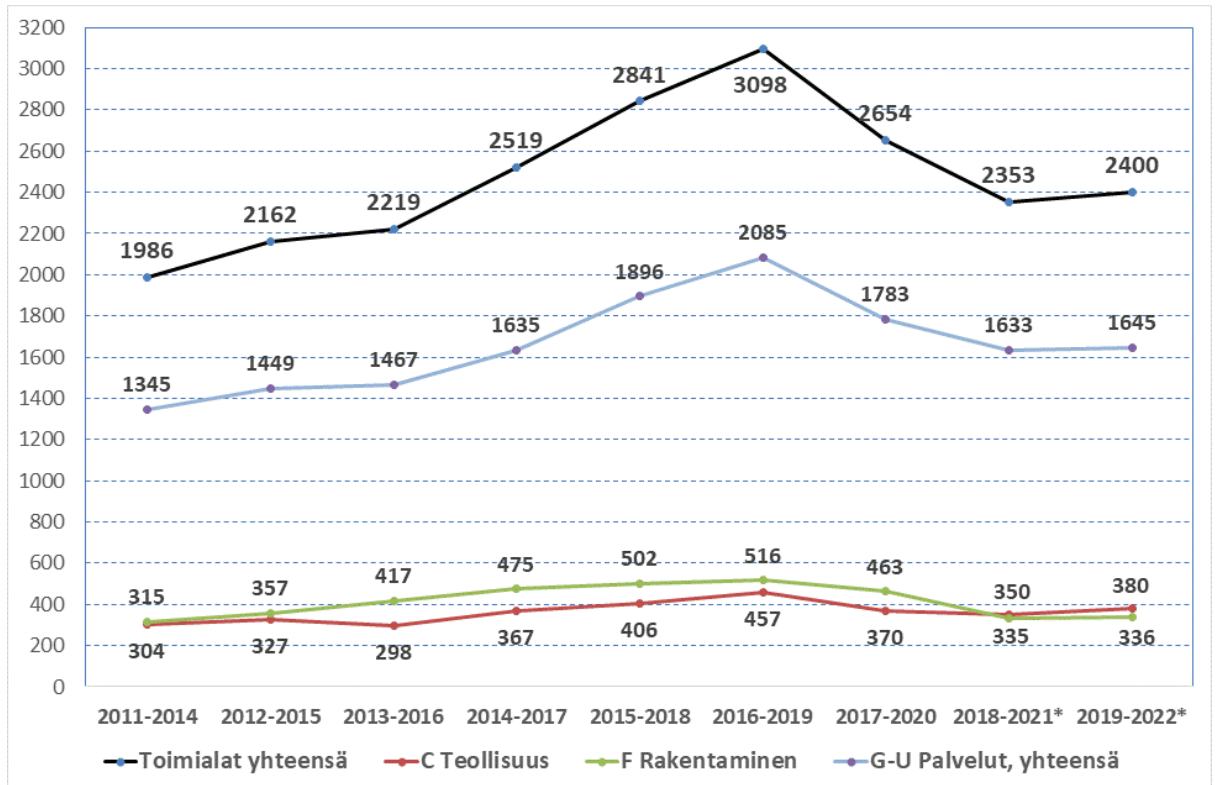

Kuva 1. Kasvuyritysten osuus yrityksistä ja henkilöstöstä Suomessa ja keskeisissä verrokkimaissa (lähde: Eurostat, yritystietokanta).

2. Kasvuyritysten määrän ja henkilöstön määrän kehitys keskeisillä toimialoilla [Kuva 2]

- Kasvuyritysten määrä heijastelee varsin hyvin bkt:n kehityssuuntia. 2010-luvun alkupuolen taantuman jälkeen kasvuyritysten määrä oli kasvu-uralla aina koronaa edeltävään vuoteen eli 2019 asti.
- Kasvuyritysten määrässä tapahtui suotuisaa kasvua kaikilla toimialoilla vuosina 2014–2019. Tuona aikana määrä nousi alle 2000 yrityksestä selvästi yli 3000 yritykseen. Tämän jälkeen koronavuosina 2020 ja 2021 kasvuyrittäjäjyys hiipui nopeasti noin 2400 yrityksen tasolle, jossa pysyi myös vuonna 2022.
- Palvelualan kasvuyritysten määrän kehitys vaikuttaa eniten siihen, miten kasvuyritysten lukumäärä ja henkilöstömäärä kehittyvät. Vuonna 2022 kasvuyrityksistä palveluyrityksiä oli 1645. Tämä oli 68,5 % kaikista kasvuyrityksistä. Teollisuusyritysten osuus oli 15,8 % (380) ja rakennusalan 14,0 % (336). Loput 1,7 % kasvuyrityksistä kuului muille toimialoille.
- Kasvuyritykset työllistivät vuonna 2022 yhteensä 175 755 henkeä. Tämä oli 6,7 prosenttia työllisistä. Ennen pandemiaa vuonna 2019 kasvuyritysten henkilöstömäärä oli yli 244 000. Vuosina 2019–2022 kasvuyritysten henkilöstö kutistui 28 %.
- Vuonna 2021 kasvuyritykset työllistivät lähes 77 900 henkeä enemmän kuin vuotta aiemmin. Vuonna 2022 henkilöstömäärän kasvu oli hieman mittavampaa, 80 500 henkeä.
- Kasvuyritysten määrä taantui vuosina 2019–2022 lähes kaikilla päätoimialoilla. Yritysten määrä kasvoi kyseisenä ajanjaksona vain aloilla 'In-

formaatio ja viestintä' (toi 58–63), 'Koulutus' (top 85), "Rahoitus- ja vakuutustoiminta ja kiinteistöalan toiminta" (toi 64–68) sekä 'Muut palvelut' (top 90–96). Huomionarvoista on se, että vain kahdella viimeksi mainitulla päätoimialalla myös yritysten henkilöstömäärä nousi. Kaikilla muilla aloilla kasvuyritysten henkilöstömäärä oli vuonna 2022 pienempi kuin vuonna 2019.

Kuva 2. Kasvuyritysten määrä vuosina 2014–2022 yhteensä ja keskeisillä toimialoilla (lähde: Tilastokeskus, kasvuyritykset).

3. Kasvuyritysten määrä kehitys kasvun taustatekijän mukaan [Taulukko 1]

- Kasvuyritykset kasvavat pääasiassa joko aidon kasvun tai konserniin yhdistymisten kautta. Vuonna 2022 yrityksistä 49 % kasvoi aidon eli organisen, yhtiön sisäisen kasvun keinoin. Kyse on ilman yritysjärjestelyjä tapahtuvasta kasvusta. Se perustuu esimerkiksi aiemman tuotevalikoiman markkinaosuuden kasvattamiseen ja/tai innovaatioiden lanseeraamiseen nykyisille tai kokonaan uusille markkinoille.
- Vuonna 2021 oli ensimmäinen kerta, kun aidon kasvun osuus kasvutekijänä oli alle 50 %. Tätä ennen aidosti kasvaneiden osuus kasvuyrityksistä liikkui pääasiassa 53–56 % välillä.
- Konserniin liittyneiden kasvuyritysten määrä on liikkunut viime viitenä mittausvuonna 1000–1200 välillä. Vuonna 2022 kotimainen konserni oli

692 kasvuyritysten taustalla. Ulkomaalaisomisteiseen konserniin liittyi 386 yritystä. Yhteensä konserniin sulautuminen oli 1078 yrityksen taustalla, mikä vastasi 45 % osuutta kaikista kasvuyrityksistä. Kotimaiseen konserniin liittyminen on ollut vuodesta riippuen pääsääntöisesti 2–3 kertaa yleisempää kuin ulkomaalaiseen konserniin.

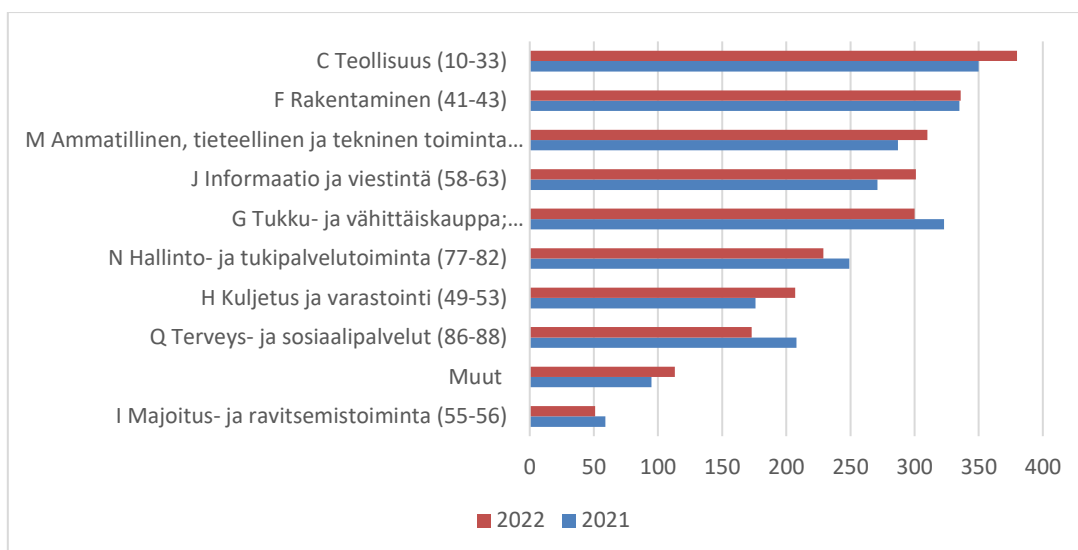
- Yritysjärjestelyt ovat kasvun taustatekijänä suhteellisen harvinaisia, osuuden jäädessä tarkasteluajanjaksolla joka vuonna alle 10 % tasolle. Vuonna 2022 yritysjärjestelyjen kautta kasvaneiden osuus kaikista kasvuyrityksistä oli 6 %.
- Erot kasvun eri taustatekijöissä osuuksissa yli ajan ovat verrattain pienet. On vielä aikaista sanoa, onko kasvutavoissa tapahtunut mitään merkittävää ja pysyvää muutosta.
- Jos kasvun kriteeriksi valitaan 10 % sijaan 20 %, kasvuyritysten määrä vuonna 2022 putoaa 906 yritykseen. Samalla aidon kasvun rooli/osuus yrityksen kasvun tekijänä laskee merkittävästi (41 %) ja konsernijärjestelyjen osuus kasvaa (50 %).

	2011-2014	2012-2015	2013-2016	2014-2017	2015-2018	2016-2019	2017-2020	2018-2021	2019-2022
Kasvuyritykset yhteensä	1986	2161	2221	2521	2841	3098	2654	2353	2400
Yritysjärjestely	155	190	219	221	214	210	179	151	147
Kotimainen konserni	552	573	588	692	781	824	694	675	692
Ulkomaalaisomisteinen konserni	184	191	224	293	327	386	328	356	386
Konserniin liittyminen yhteensä	736	764	812	985	1108	1210	1022	1031	1078
Aito kasvu	1095	1207	1190	1315	1519	1678	1453	1171	1175

Taulukko 1. Kasvuyritysten (henkilöstö väh. 10 kasvukauden alussa, vuotuinen kasvu 10 %/v.) määrä vuosina 2014–2023 kasvun taustatekijän mukaan (lähde: Tilastokeskus, kasvuyritykset).

4. Kasvuyritysten määrän kehitys vuosina 2021 ja 2022 edelliseen vuoteen verrattuna valituilla suurimmilla päätoimialoilla [Kuva 3]

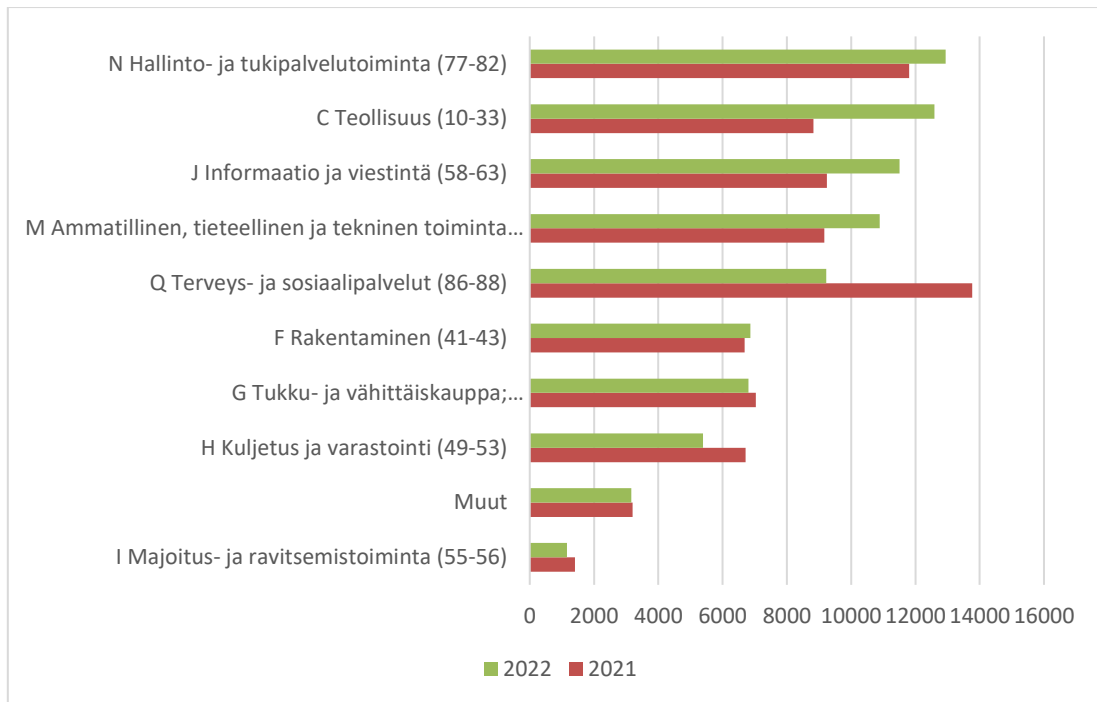
- Toimialoittain tarkasteltuna vuonna 2022 vähintään 300 kasvuyritystä oli teollisuudessa (eniten, 380 kpl), rakentamisessa, ammatillisen, teollisen ja teknisen palvelun alalla, informaatio ja viestintä -alalla sekä tukku- ja vähittäiskaupassa.
- Viimeaikaista eli vuosien 2021–2022 toimialoittaista kehitystä tarkasteltaessa havaitaan, että kasvuyritysten määrä nousi kaikilla muilla päätoimialoilla paitsi tukku- ja vähittäiskaupassa, hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa, terveys- ja sosiaalipalveluissa (vähennys suurin) sekä majoitus- ja ravitsemistoiminnassa.

Kuva 3. Kasvuyritysten määrän lisäys vuosina 2021 ja 2022 edelliseen vuoteen verrattuna valituilla suurimmilla päätoimialoilla (lähde: Tilastokeskus, kasvuyritykset).

5. Kasvuyritysten henkilöstön lisäys vuosina 2021 ja 2022 edelliseen vuoteen verrattuna valituilla suurimmilla päätoimialoilla [Kuva 4]

- Vuosina 2021 ja 2022 kaikilla kuvan 4 toimialoilla kasvuyritysten henkilöstömäärä lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna, majoitus- ja ravitsemistoiminnan alalla kuitenkin selvästi muita päätoimialoja vähemmän.
- Kasvuyritysten henkilöstömäärän kehitys on ollut suureksi osaksi samansuuntaista kuin yritysten määrän kehitys. Niillä aloilla, joilla kasvuyritysten määrä kasvoi vuonna 2022 edellisvuoteen verrattuna, myös henkilöstömäärä nousi. Ainoat poikkeukset olivat hallinto- ja tukipalvelut, jossa kasvuyritysten määrä laski (-8,0 %), mutta henkilöstömäärä nousi (+10 %), sekä kuljetus- ja varastointiala, jossa kasvuyritysten määrä nousi (+17 %), mutta henkilöstömäärä supistui (-20 %).
- Vuonna 2022 henkilöstöään yli 10 000 työntekijällä edellisestä vuodesta kasvattaneita päätoimialoja oli neljä, suurimpana hallinto- ja tukipalvelut, jossa henkilöstömäärä kasvoi lähes 13 000. Suhteellisesti eniten henkilöstömäärä kasvoi edellisvuodesta teollisuuden kasvuyrityksistä, lähes 43 prosenttia. Henkilöstö laajeni myönteisesti myös informaatio- ja viestintäalalla (+24 %) sekä ammatillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa (+19 %).
- Terveys- ja sosiaalipalveluissa myönteinen kehitys hiipui eniten: vuonna 2022 kasvuyritysmäärä kutistui 17 prosenttia, mutta ko. yritysten henkilöstömäärä peräti -33 prosenttia. Kyseessä oli yli 4 500 työllisen vähennys. Vielä edellisenä vuonna ko. toimialan henkilöstömäärä kasvoi eniten. Toisaalta yli 9 200 hengen lisäys henkilöstömäärässä vuonna 2022 on kuitenkin verrattain paljon. Rakennusala ei edessä siintävä taantuma ei vielä antanut merkkejä kasvuyrityksissä.

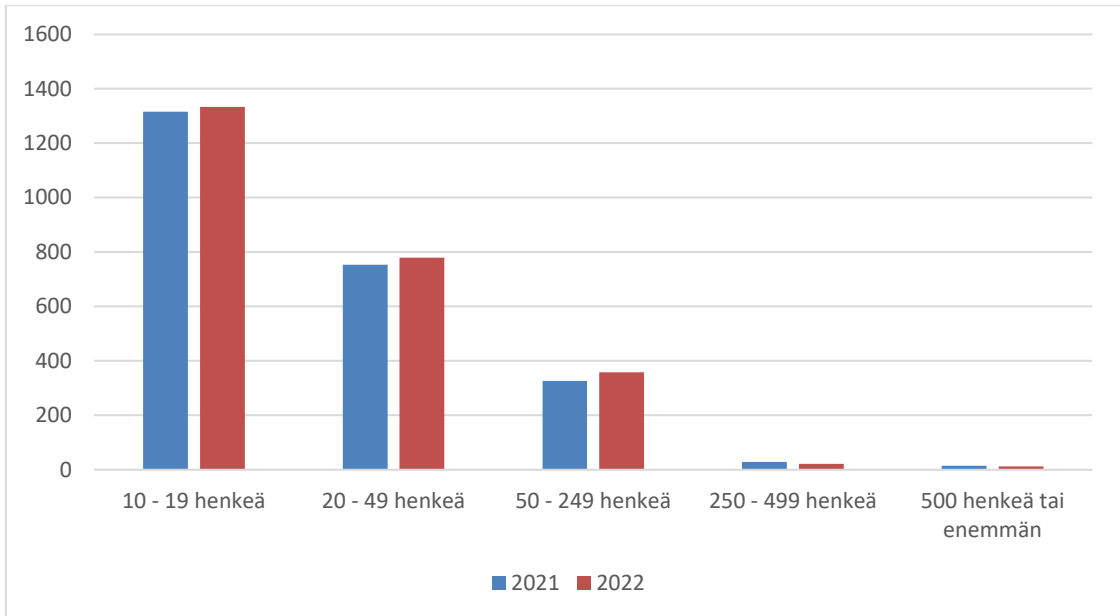

Kuva 4. Kasvuyritysten henkilöstön lisäys vuosina 2021 ja 2022 edelliseen vuoteen verrattuna valituilla suurimmilla päätoimialoilla (lähde: Tilastokeskus, kasvuyritykset).

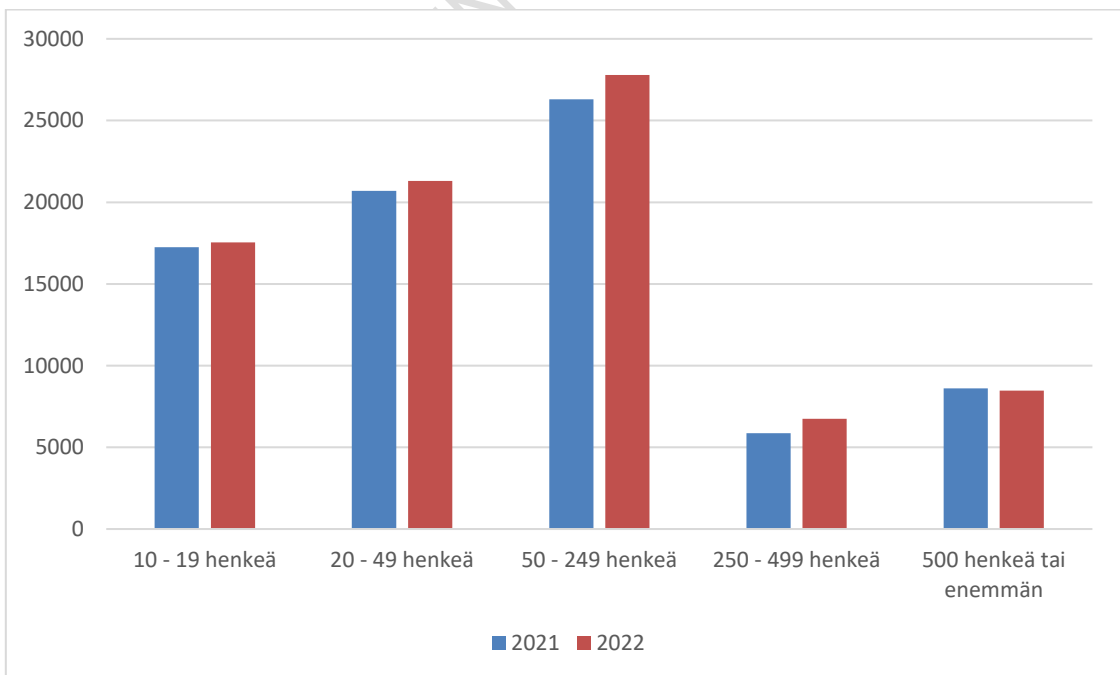
6. Kasvuyritysten määrä [Kuva 5] sekä kasvuyritysten henkilöstön lisäys edellisvuodesta yrityksen henkilöstön suuruusluokan mukaan [Kuva 6]

- Kuvissa 5 ja 6 on tarkasteltu kasvuyritysten määrää sekä kasvuyritysten henkilöstön lisäystä edellisvuoteen verrattuna yrityksen suuruusluokan mukaan vuosina 2021 ja 2022. Reilusti yli puolet kasvuyrityksistä vuonna 2022 olivat 10–19 henkeä työllistäviä, ja noin kolmannes 20–49 henkeä työllistävistä yrityksistä. Yhteensä lähes 85 % kasvuyrityksistä oli näihin kokoluokkiin kuuluvia pienyrityksiä. Keskisuurten osuus kaikista kasvuyrityksistä oli noin 15 %, kun taas midcap-yritysten ja sitä suurempien osuus jäi marginaalisesti alle yhteen prosenttiin.
- Henkilöstömäärän kasvua vertailtaessa eri kokoluokkien keskinäiset suhteet muuttuvat edellisestä tarkastelusta huomattavasti. Vuonna 2022 selvästi alle puolet henkilöstölisäyksistä kumpuaa pienistä 10–49 työntekijän yrityksistä. Henkilöstön kokonaislisäys kyseisenä vuonna oli 80 525. Selvästi eniten henkilöstömäärä kasvoi keskikokoisissa yrityksissä, lähes 28 000. Keskikokoisten osuus kaikkien kasvuyritysten henkilöstölisäyksistä oli lähes 35 % eli suhteellisesti reilusti yli kaksi kertaa suurempi kuin niiden osuus kasvuyrityksistä. Vastaavasti myös midcap-yritysten ja suuryritysten osuudet (yhteensä n. 18 %) kasvuyritysten henkilöstön kokonaiskasvusta olivat moninkertaiset verrattuna niiden

osuuteen kasvuyrityksistä, mikä on luonnollistakin. Kun tämän kokoluokan yrityksistä tulee kasvuyrityksiä, myös henkilöstölisäykset ovat tällöin huomattavasti mittavampia kuin muissa yrityksissä.

Kuva 5. Kasvuyritysten määrä yrityksen henkilöstön suuruusluokan mukaan (lähde: Tilastokeskus, kasvuyritykset).

Kuva 6. Kasvuyritysten henkilöstön lisäys edellisestä vuodesta yrityksen henkilöstön suuruusluokan mukaan (lähde: Tilastokeskus, kasvuyritykset).

7. Kasvuyritysten määrä vuosina 2021 ja 2022 toimialoittain ja yrityksen iän (kasvukauden lopussa) mukaan [Taulukko 2]

- Tarkasteltaessa kasvuyritysten määrän kehitystä yhteensä ja toimialoittain, erityinen mielenkiinto seuraavassa kohdistuu nuoriin, kasvukauden lopussa enintään 5-vuotiaisiin yrityksiin. Vuonna 2021 nuoria kasvuyrityksiä oli 152 (6,5 % kaikista kasvuyrityksistä) ja vuonna 2022 lähes 180 (7,5 %). Kotimaisten ja kansainvälisten vertailutietojen puuttuessa on vaikea päätellä, ovatko nämä määrät ja osuudet tyydyttäviä. Nuorten kasvuyritysten määrästä saattaa olla korkeampiakin odotuksia. Esimerkiksi PK-yritysbarometrin mukaan alle 5-vuotiaista yrityksistä kasvuhakuisia oli 48 %, mikä oli yli 11 %-yksikköä korkeampi kuin muiden yritysten. Toisaalta on otettava huomioon, että 5-vuotiaan kasvuyrityksen on täytynyt aloittaa määrätietoinen ja pitkäjänteinen kasvu viimeistään toisena toimintavuonna – toisin sanoen varsin aikaisessa vaiheessa. Saattaisi olla hyödyllistä pidentää nuoren yrityksen ikärajaa tässä tapauksessa kahdeksaan vuoteen, jolloin riittäisi, että yritys kehittyi kasvuyritykseksi viiden ensimmäisen toimintavuoden aikana.
- Nuoret kasvuyritykset tulevat valtaosaksi palvelualoilta: vuonna 2022 noin 70 prosenttia nuorista kasvuyrityksistä oli palveluyrityksiä. Osuus vastasi suurin piirtein palvelusektorin osuutta kaikista kasvuyrityksistä. Merkittävin alakohmainen poikkeama oli teollisuudessa: vuonna 2022 kasvuyrityksistä 16 % oli teollisuusyrityksiä, mutta nuorista kasvuyrityksistä niitä oli vain 11 %.

		Yhteensä	C Teollisuus (10-33)	F Rakentaminen	G-U Palvelualat,	
					yhteensä	Muut toimialat
Kasvuyritykset yhteensä	2021	2353	350	335	1633	35
	2022	2400	380	336	1645	39
Nuoret (enint. 5v.)	2021	152	20	23	109	0
	2022	179	20	30	126	3
Muut kasvuyritykset	2021	2201	330	312	1524	35
	2022	2221	360	306	1519	36

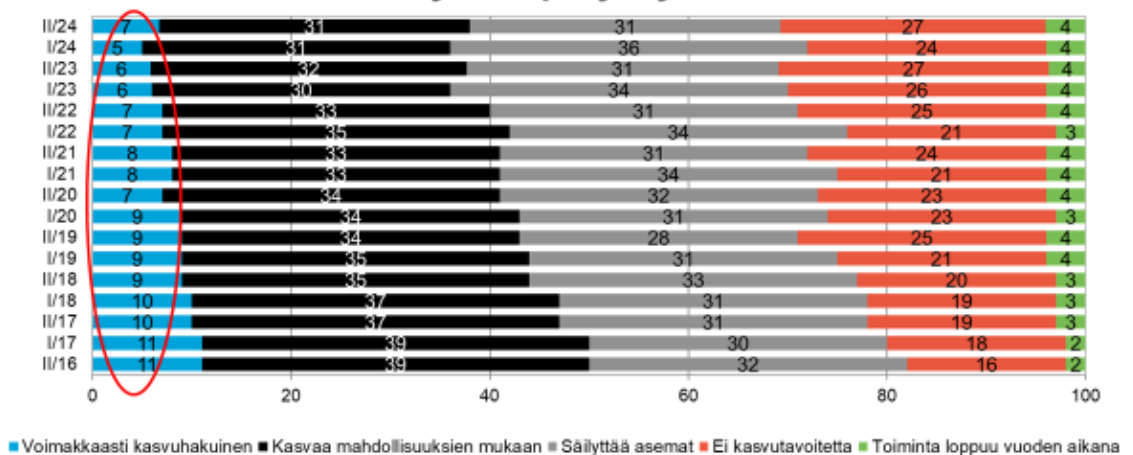
Taulukko 2. Kasvuyritysten määrä vuosina 2021 ja 2022 toimialoittain ja yrityksen iän (kasvukauden lopussa) mukaan (lähde: Tilastokeskus, kasvuyritykset).

8. Pk-yritysten kasvuhakuisuus ja sen kehitys eri kasvuluokissa vuosina 2016–2024 PK-yritysbarometrin mukaan [Kuva 7]

- Viime vuosien taloushaasteet ovat heikentäneet yritysten kasvuhaluja ja -kykyä. Toisaalta kasvuhakuisuuden laimeus ei liity vain lähivuosiin, vaan kyseessä on pidempiaikainen laskeva suuntaus. Vuoden 2024 syksyllä lähes 2/5 pk-yrityksistä on voimakkaasti tai mahdollisuuksien mukaan kasvuhakuisia. Ero esimerkiksi koronaa edeltävään vuoteen (44 %) tai vuosien 2016–2017 taitteeseen (50 %) on selvä. Voimakkaasti kasvuhakuisten pk-yritysten osuus nousi kahdeksan vuoden laskevan trendin jälkeen kahdella prosenttiyksiköllä kevään 2024 barometriin verrattuna. Voimakkaasti kasvuhakuisten osuus on kuitenkin vaatimaton ja pidemmän aikavälin lasku aiheuttaa huolta.

- Vain 7 prosenttia pk-yrityksistä ilmoittaa olevansa voimakkaasti kasvuhakuisia, kun esimerkiksi vuonna 2016 osuus oli 11 prosenttia. Lisäksi kasvua tavoittelemattomien yritysten osuus nousi kolmella prosenttiyksiköllä 27 prosenttiin, kun vuonna 2016 vastaava osuus oli vain 16 prosenttia. Tilanteen korjaaminen edellyttää yritysten toimintaympäristön, liiketoiminnan kehittämisen sekä kasvun kannustimien ja esteiden kriittistä tarkastelua.
- Toimialoitain katsottuna teollisuus erottuu muista: 49 prosenttia teollisuusyrityksistä on voimakkaasti kasvuhakuisia tai kasvuhakuisia. Tähän vaikuttaa todennäköisesti kansainvälisyys. Kasvuhakuisuus voi olla usein edellytys menestymiselle globaalimarkkinoilla. Sen sijaan rakentamisen toimialalla vain 27 prosenttia on kasvuhakuisia, osin alan synkeän suhdanteen takia. Kaupan toimialalla pk-yrityksistä kasvuhakuisia oli 38 prosenttia ja palveluissa 40 prosenttia.

Kasvuhakuisuuden kehitys, % pk-yrityksistä

Kuva 7. Pk-yritysten kasvuhakuisuuden kehitys eri kasvuluokissa vuosina 2016–2024 (lähde: PK-yritysbarometri, Syksy 2024).

- Kasvuhakuisten yritysten määrä on yhteydessä yrityksen henkilöstömäärään. Mitä suurempi yritys, sitä todennäköisemmin se tavoittelee kasvua. Samoin uudemmat yritykset ovat odotetusti keskimäärin vanhoja yrityksiä useammin voimakkaasti kasvuhakuisia. Kasvuhakuisuus kytkeytyy myös siihen, että kansainvälisillä markkinoilla toimivat yritykset ovat muita kasvuhakuisempia.

9. Yritysten kasvuhalukkuus ja sen kehitys yrityskokoluokan mukaan [Taulukko 3]

- Taulukossa 3 on tarkasteltu tarkemmin PK-yritysbarometrin tuloksia yritysten kasvuhaluuden ja yrityskokoluokan mukaan. Pienten (10–19 ja 20–49 henkeä) ja keskisuurten (50+ henkeä) yritysten kasvuhalukkuutta on vertailtu kolmen poikkileikkausaineiston osalta (vertailuajan kohtina kevät 2018, kevät 2023 ja syyskuu 2024).
- Ajankohdat peilaavat talouden kehityksen taitekohtia: vuoden 2018 alussa takana oli bkt:n osalta kaksi hyvin suotuisaa vuotta (kasvua 2,8 % v. 2016 ja 3,2 % v. 2017), vuoden 2023 alussa koronakriisi oli jo helittämässä, eikä Ukrainan kriisi ollut vielä alkanut, ja heinäkuussa 2024 näkymä lähiajan kehityksestä oli kääntynyt hieman aiempaa valoisammaksi.
- Vuoden 2018 kasvuhakuisuusasteet ovat pääsääntöisesti selvästi myönteisemmät kuin vuosien 2023 ja 2024 luvut. Kun verrataan vuosien 2023 ja 2024 tuloksia, jälkimmäisenä vuonna kasvuhakuisuus (ts. voimakas tai mahdollisuuksien mukaan kasvu yhteensä) on pikkuriikkisen yleisempää (36 % vs. 38 %). Keskisuurissa yrityksissä nousua oli vain mahdollisuuksien mukaan kasvavien joukossa (49 % vs. 54 %). Yksittäisenä valonpilkahduksena vuoden 2024 osalta on 20–49 henkeä työllistävien yritysten voimakkaan kasvuhakuisuuden nousu edellisvuoden alusta 17 prosenttiin (+5 %-yksikköä). Päinvastaisesti keskisuurissa yrityksissä vastaava osuus laski 19 prosenttiin (-3 %-yksikköä).

	01/2018 – 01/2023 – 07/2024	01/2018 – 01/2023 – 07/2024	01/2018 – 01/2023 – 07/2024	01/2018 – 01/2023 – 07/2024
	Yhteensä	10-19 henkeä	20-49 henkeä	≥50 henkeä
Voimakkaasti kasvuhakuinen	10 % – 6 % – 7 %	16 % – 10 % – 11 %	20 % – 12 % – 17 %	23 % – 22 % – 19 %
Mahdollisuuksien mukaan kasvava	37 % – 30 % – 31 %	51 % – 42 % – 42 %	43 % – 53 % – 47 %	53 % – 49 % – 54 %
Asemansa säilyttäjä	31 % – 34 % – 31 %	26 % – 36 % – 34 %	33 % – 27 % – 31 %	22 % – 28 % – 23 %
Ei kasvutavoitteita	19 % – 26 % – 27 %	7 % – 11 % – 12 %	4 % – 2 % – 5 %	1 % – 2 % – 4 %

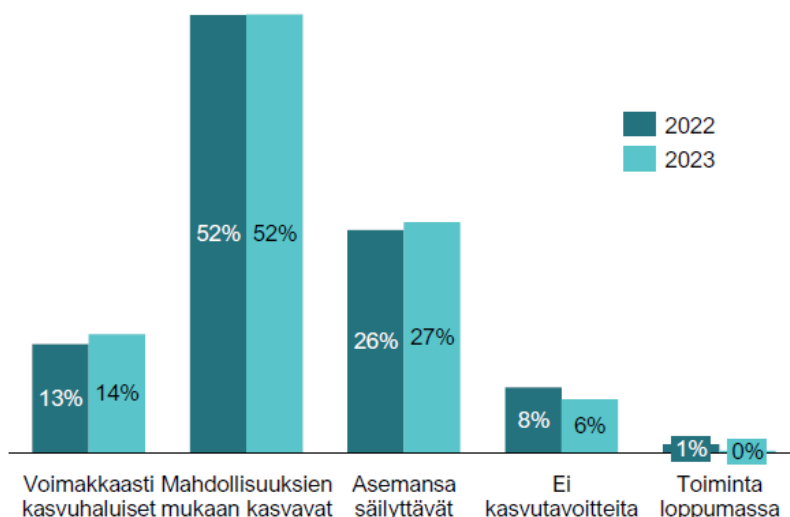
Taulukko 3. Yritysten kasvuhalukkuus yhteensä sekä pienissä (10–49 henkeä) ja keskikokoisissa (50+ henkeä) yrityksissä, vertailuajankohtina 01/2018, 01/2023 ja 07/2024 (lähde: PK-yritysbarometri Kevät 2018, Kevät 2023 ja Syyskuu 2024).

10. Yritysten kasvuhakuisuus ja sen muutos yhteensä ja toimialoittain Tesin kasvuyrityspulssin mukaan [Kuvat 8 ja 9]

- Kuvissa 8 ja 9 on esitetty Tesin viimeisimmän kasvuyrityspulssikyselyn (11–12/2023) tulokset liittyen yritysten kasvuhakuisuuteen ja sen muutokseen. Kasvuhakuisten yritysten osuus kyselyn kaikista yrityksistä on pysynyt verrattain vakaana, mutta niiden kasvutavoitteet ovat aiempaa kovempia.
- Yrityksistä hieman yli puolet pyrkii kasvamaan mahdollisuuksien mukaan ja 14 % on voimakkaasti kasvuhakuista. Loput pyrkivät joko säilyttämään asemansa tai eivät ole asettaneet kasvutavoitteita. Kasvuhakuisuuteen liittyvät prosenttiero PK-yritysbarometrin ja Tesin kasvupulssin välillä selittynevät isoksi osaksi sillä, että Tesin otos (n = 1563) koostuu

vähintään viisi henkilöä työllistävistä yrityksistä, kun taas Barometrin aineistossa alle viiden hengen yritysten osuus on 59 % (n = 4 155). Tunnetusti voimakkaasti kasvavien yritysten osuudet kasvavat yrityskoon suuretessa.

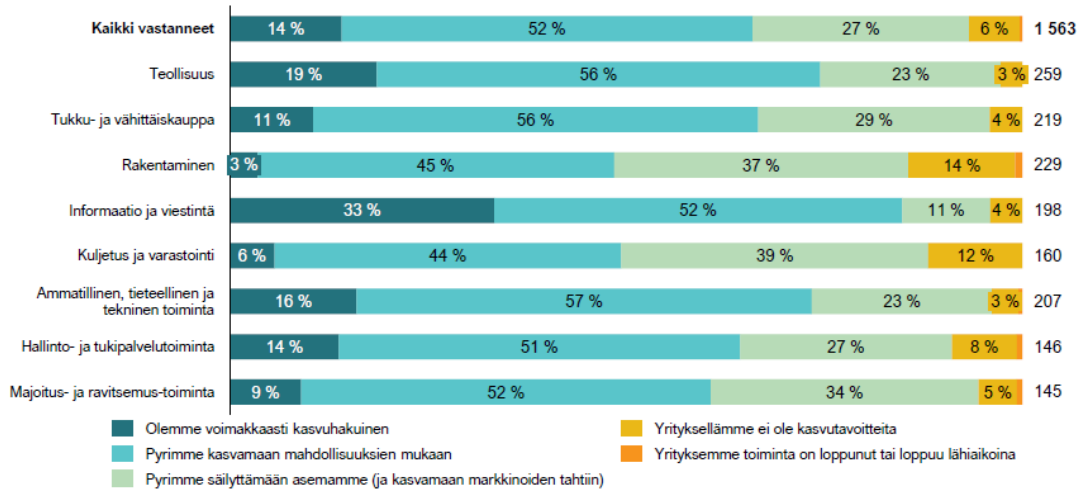
- Tesin mukaan kasvuhakuisuus on yleisempää informaatio- ja viestintäalalla sekä majoitus- ja ravitsemustoiminnassa, kun taas rakentajien kasvuhakuisuus on toimialoista matalinta. Yritysten kunnianhimoiset kasvutavoitteet korostuvat erityisesti teollisuudessa, jossa kasvuhakuiset yritykset tähtäävät keskimäärin 24 % vuosikasvuun seuraavan kolmen vuoden aikana. Suurin osa kasvuhakuisista yrityksistä keskittyy yksinomaan orgaaniseen kasvuun. Neljäsosa vastaajista hakee kansainvälistä kasvua: tämä korostuu eritoten teollisuudessa ja informaatio- ja viestintäalalla, sekä suurissa ja keskisuurissa yrityksissä.

Kuva 8. Yritysten kasvuhakuisuus ja sen muutos (% Tesin kasvuyrityspulssikyselyyn 11–12/2023 vastanneista, vähintään 5 henkeä työllistävistä yrityksistä, n=1563).

- Tesin kyselyyn kuuluvista toimialoista kaikilla muilla aloilla paitsi rakentamisessa sekä kuljetus- ja varastointialalla selvästi yli puolet vähintään viisi henkilöä työllistävistä yrityksistä on kasvuhakuisia (ks. Kuva 9). Eri-tyisesti korostuu informaatio- ja viestintäala, jossa 33 % yrityksistä on voimakkaasti kasvuhakuisia ja 52 % mahdollisuuksien mukaan kasvavia. Selkeästi kasvuhakuisia oli siten 85 % alan yrityksistä. Seuraavaksi eniten kasvuhakuisia yrityksiä oli teollisuudessa (yht. 75 %, ja 19 % voimakkaasti kasvuhakuisia) sekä ammatillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa (yht. 73 %, 16 % voimakkaasti kasvuhakuisia).
- Sen sijaan rakentamisen sekä kuljetuksen ja varastoinnin toimialoilla vain noin puolet yrityksistä on kasvuhakuisia, ja vain vähäinen osuus näistä on voimakkaasti kasvuhakuisia.
- Koko otoksen kasvuhakuisuus on ko. kyselyssä pysynyt edeltävän vuoden tasolla. Voimakkaasti kasvuhakuisia yrityksiä oli yksi prosenttiyksikkö enemmän kuin vuotta aiemmin, ja asemansa säilyttävien osuus

on laskenut saman verran. Yrityksiä ilman kasvutavoitteita, tai joiden toiminta on loppumassa, on vähemmän kuin edellisessä kyselyssä.

Kuva 9. Yritysten kasvuhakuisuus toimialoittain (% Tesin kasvuyrityspulssikyselyyn 11–12/2023 vastanneista, vähintään 5 henkeä työllistävistä yrityksistä, n=1563).

11. Kasvuyritykset kaupunki- ja maaseutualueilla [Taulukko 4]

- Maaseudun elinvoimaisuuden vahvistuminen on ratkaisevasti kiinni yritystoiminnasta ja sen dynamiikasta. Kasvuyrittäjyys ei ole maaseudulla yhtä yleistä kuin kaupungeissa. Tästä huolimatta talouskasvun ja työllisyyden suotuisan kehityksen kannalta elinkeinorakenteen monipuolistuminen on oleellista kaupunkien rinnalla myös maaseudulla. Suomen yrityksistä noin 28 % sijaitsee maaseudulla. Vuonna 2022 maaseutualueilla sijaitsi hieman yli 400 kasvuyritystä, mikä oli 17 % kaikista kasvuyrityksistä. Sekä määrä että osuus kasvuyrityksistä on pudonnut 2010-luvun myönteiseen kehitykseen verrattuna: esimerkiksi vuonna 2015 kasvuyrityksiä oli maaseudulla 447 (20,7 % kaikista kasvuyrityksistä) ja koronaa edeltävänä vuonna 2019 jo 570 (18,3 %).
- Vuonna 2022 maaseudun kasvuyritykset työllistivät lähes 20 000 henkilöä. Tämä oli yli 11 % kaikkien kasvuyritysten kokonaishenkilöstömäärästä (175 755).
- Vaikka maaseudun rooli kasvuyritysten näkökulmasta onkin viime vuosina suhteellisesti heikentynyt, on aihetta alleviivata, että nopeasti kasvavia yrityksiä löytyy kaupunkialueiden ulkopuoleltakin, myös harvaan asutuilta seuduilta. Talouden ja työllisyyden kannalta oleellista on myönteinen kasvuyritysten kehitys kaikilla alueilla. Kasvuun kannustavien julkisten toimien olisi tavoitettava kasvuyritykset ja sellaisiksi pyrkivät riippumatta siitä, missä yritys sijaitsee.

KAUPUNKIALUEET	1 995
MAASEUTUALUEET	405
josta: kaupungin läheinen maaseutu	123
ydinmaaseutu	213
harvaan asuttu maaseutu	69
YHTEENSÄ	2 400

Taulukko 4. Kasvuyritysten määrä vuonna 2022 kaupunki- ja maaseutualueilla sekä tarkemmalla maaseutuluokituksella.

12. Yritysten siirtymät yrityskokoluokkien välillä [Taulukot 5–7]

Seuraavassa on siirtymämatriisin avulla tarkasteltu ajan myötä tapahtuvaa yritysten siirtymistä kokoluokasta toiseen. Tarkastelu perustuu ETLA:ssa toteutettuun tutkimukseen¹² sekä Tilastokeskuksen aineistoihin. Taulukon 5 matriisi kertoo, mikä osuus kunkin kokoluokan yrityksistä joko pysyy samassa kokoluokassa tai siirtyy suurempaan tai pienempään kokoluokkaan tietyllä aikaperiodilla. Siirtymiä tarkasteltu kolmen vuoden jaksoina koko aikaperiodin ollessa vuodet 2008–2020.

Taulukon vasemmalla reunalla mainitaan yrityksen koko vuonna t ja ylärivistä voidaan lukea yrityksen koko viisi vuotta myöhemmin. Esimerkiksi keskisuurista yrityksistä (50–249 työntekijää) samassa kokoluokassa pysyi 73,1 %, Pienempään kokoluokkaan siirtyi yrityksistä yhteensä 21,9 % ja suurempaan vain 5,0 %. Pienissä yrityksissä (10–49 henkeä) samassa kokoluokassa pysyneiden ja pienemmäksi tai suuremmaksi tulleiden osuudet olivat lähestulkoon samat kuin keskikokoisissa yrityksissä. Midcap-yrityksissä (250–499 henkeä) mobiiliteettia oli kokoluokista selvästi eniten: samassa kokoluokassa pysyi 58,1 %, pienempään kokoluokkaan putosi lähemmäs kolmannes (30,0 %), ja suuremmaksi kasvoi yrityksistä 12,0 %. Suuri enemmistö ei liiku kokoluokastaan viiden vuoden tarkastelujaksolla, mutta jos siirtymiä tapahtuu, niin huomattavasti todennäköisemmin yritys putoaa pienempään kokoluokkaan kuin kasvaa suuremmaksi.

Yhteenvetävästi Laurikan (2023) mukaan palvelualoilla siirtymä suurempaan kokoluokkaan on yleisempää kuin teollisuuden aloilla. Isoja eroja toimialojen välillä ei kuitenkaan ole. Tuloksia analysoitaessa on otettava huomioon, että eri kokoluokissa on hyvin eri määrä yrityksiä. Suuremmissa kokoluokissa on vain satoja yrityksiä, joten jo muutamien kymmenien yritysten siirtymät näkyvät isoina osuuksina. On myös aihetta pitää mielessä, että jo muutaman suuren yrityksen lipeämisellä pienempään kokoluokkaan tai kasvulla suurempaan voi olla näkyvä vaikutus talouden ja työllisyyden kehitykseen.

¹² Laurikka, Annu (2023). Yrityskokodynamiikka ja kasvun esteet Suomessa. ETLA Raportti No 141. <https://pub.etla.fi/ETLA-Raportit-Reports-141.pdf>

	Yrityksen koko	Yrityksen koko vuonna t + 5				
		0–9 h.	10–49 h.	50–249 h.	250–499 h.	500– h.
Yrityksen koko vuonna t	0–9 h.	98,1	1,8	0,1	0,0	0,0
	10–49 h.	22,2	72,0	5,8	0,1	0,0
	50–249 h.	4,7	17,2	73,1	4,3	0,7
	250–499 h.	3,0	2,8	24,2	58,1	12,0
	500– h.	1,7	0,5	3,7	12,3	81,9

Taulukko 5. Yritysten siirtymät eri kokoluokkiin viiden vuoden tarkastelujaksolla (% kunkin kokoluokan yrityksistä), aikaperiodina 2008–2020. Siirtymämatriisissa ei ole mukana yritysrekisteristä tarkastelujaksolla poistuneita yrityksiä. (lähde: Laurikka 2003; Tilastokeskuksen yritysrekisteri).

Laurikan (2023) mukaan myös liikevaihdolla mitattuna yleisintä on pysyä samassa kokoluokassa. Sekä henkilöstömäärän että liikevaihdon näkökulmasta siirtymät alempaan kokoluokkaan ovat kuitenkin yleisempiä kuin kasvu suurempaan luokkaan. Liikevaihdolla mitatut siirtymät ovat maltillisempia kuin henkilöstömäärällä mitatut. Pienistä, liikevaihdoltaan alle 2 miljoonan euron yrityksistä yli 4 % kasvoi viidessä vuodessa 2–10 miljoonan euron luokkaan. Yrityksistä, joiden liikevaihto oli lähtövuonna 2–10 miljoonaa euroa, lähes 10 % oli viidessä vuodessa yli 10 miljoonan euron luokassa, kun taas noin 19 % oli kutistunut alle 2 miljoonan euron tasolle. Samantapaisesti esimerkiksi 50–150 miljoonan euron liikevaihdon yrityksistä yli 10 % kasvoi suurimpaan kokoluokkaan (yli 150 milj. €), mutta lähes 20 % tippui alempaan kokoluokkaan¹³ (Mediobanca 2013; Laurikka 2023).

Taulukoissa 6 ja 7 on tarkasteltu tarkemmin yritysten siirtymiä yrityskokoluokkien välillä yritysten lukumäärän sekä henkilöstömäärän näkökulmista vuosina 2019 ja 2022. Kasvuyritysohjelman fokuksen mukaisesti seuraavassa on erityisesti tutkailtu pienten, keskisuurten ja midcap-yritysten kokoluokissa (ts. 10–499 henkilöä työllistäneet) tapahtuneita muutoksia.

Vuonna 2022 pienistä, yli 10 henkeä työllistävästä yrityksistä 8,4 % kutistui edellisvuoteen verrattuna mikroyritysten kokoluokkaan. Edellisvuonna pienten yritysten kokoluokkaan kuuluneista keskisuuriksi siirtyi 2,7 % yrityksistä. Vuoteen 2019 verrattuna suuremmiksi siirtyneiden osuus pysyi samana, mutta mikroyrityksiksi siirtyneitä oli yli 2 %-yksikköä enemmän. Koronavuosina 2020 ja 2021 pienempään kokoluokkaan siirtyneitä oli huomattavasti enemmän, lähes 14 %, kun taas suurempaan kokoluokkaan siirtymisiä oli hyvin niukalti, alle 2 prosentin luokkaa. Taulukon tarkasteluajanjaksolla pienyritysten kokonaismäärä laski noin 600 yrityksellä 16 011 yritykseen.

Keskisuurista yrityksistä lähes 200 eli 6,6 % laihtui vuonna 2022 pienempään kokoluokkaan edellisvuoteen verrattuna. Keskisuurista suuremmiksi kasvoi 2,0

¹³ Mediobanca 2013. Medium-Sized Enterprises in Europe. <http://mbres.it/en/publications/european-mses>; Laurikka 2023.

prosenttia yrityksistä (59 kpl). Vuoteen 2019 verrattuna kehitys oli samankaltainen kuin edellä pienten yritysten kohdalla: suuremmiksi siirtyneiden osuus pysyi samana, mutta pienemmiksi siirtyneitä oli enemmän (+1,3 %-yks.). Koronavuodet näkyvät tässä niin kuin kaikissa muissakin kokoluokissa. Keskisuurusta pienempään kokoluokkaan siirtyneitä oli runsaasti sekä vuosina 2020 (12,6 %) ja vuonna 2021 (16,9 %), kun taas suurempaan kokoluokkaan siirtyneiden osuus jäi alle 2 prosenttiin. Vuosina 2019–2022 keskikokoisten yritysten määrä laski 75 yrityksellä yhteensä 3 105 yritykseen.

Midcap-yrityksistä 28 eli 7,7 % laihtui vuonna 2022 pienempään kokoluokkaan edellisvuoteen verrattuna. Suuryrityksiksi kasvoi 23 yritystä (6,3 %). Vuonna 2019 yrityskoskiirtymien volyyymi oli varsin samanlainen, ja siirtymät pienempiin ja suurempiin kokoluokkiin olivat samankaltaiset kuin pienten ja keskikokoisten yritysten tapauksessa. Vuosina 2019–2022 midcap-yritysten määrä pysyi samalla tasolla, hieman alle 370 yrityksessä.

Midcap-yritysten joukossa tapahtui siirtymiä kokoluokasta toiseen enemmän kuin muissa. Vuosina 2019 ja 2022 kokoluokkien mobiliteettiaste oli 14 %, ja muissa kokoluokissa muutaman prosenttiyksikön matalampia. Matalin mobiliteettiaste oli keskisuurissa yrityksissä: vuonna 2022 se jäi alle 9 % tasolle.

		Yrityksen koko vuonna 2019				
Yrityksen koko		0–9 h.	10–49 h.	50–249 h.	250–499 h.	500– h.
Yrityksen koko vuonna 2018	0–9 h.	99,5	0,5	<0,1	<0,1	-
	10–49 h.	10,8	86,5	2,8	-	<0,1
	50–249 h.	1,5	6,4	90,2	1,9	<0,1
	250–499 h.	0,5	0,3	6,0	86,3	6,8
	500– h.	-	-	0,7	2,9	96,4

		Yrityksen koko vuonna 2022				
Yrityksen koko		0–9 h.	10–49 h.	50–249 h.	250–499 h.	500– h.
Yrityksen koko vuonna 2021	0–9 h.	99,5	0,5	<0,1	<0,1	-
	10–49 h.	8,4	88,9	2,7	<0,1	<0,1
	50–249 h.	0,7	5,9	91,4	2,0	<0,1
	250–499 h.	0,3	0,3	7,1	86,1	6,3
	500– h.	-	0,3	-	3,8	95,9

Taulukko 6. Yritysten siirtymät eri kokoluokkiin *yritysmäärän mukaan* vuosina 2019 ja 2022 edelliseen vuoteen verrattuna (lähde: Tilastokeskus, kasvuyritykset).

		Yrityksen koko vuonna 2019				
Yrityksen koko		0–9 h.	10–49 h.	50–249 h.	250–499 h.	500– h.
Yrityksen koko vuonna 2018	0–9 h.	89,6	8,5	1,5	0,4	-
	10–49 h.	3,5	88,0	8,3	-	0,2
	50–249 h.	<0,1	2,7	91,3	5,2	0,8
	250–499 h.	<0,1	<0,1	3,6	85,6	10,7
	500– h.	-	-	0,1	0,9	99,0

		Yrityksen koko vuonna 2022				
Yrityksen koko		0–9 h.	10–49 h.	50–249 h.	250–499 h.	500– h.
Yrityksen koko vuonna 2021	0–9 h.	90,6	8,4	0,6	0,5	-
	10–49 h.	2,6	89,0	8,0	0,2	0,2
	50–249 h.	<0,1	2,3	91,8	5,7	0,2
	250–499 h.	-	<0,1	4,4	84,3	11,3
	500– h.	-	<0,1	-	1,2	98,8

Taulukko 7. Yritysten siirtymät eri kokoluokkiin *henkilöstömäärän (htv) mukaan* vuosina 2019 ja 2022 edelliseen vuoteen verrattuna (lähde: Tilastokeskus, kasvuyritykset).

Lähteet

KESKENERÄINEN LUONNOSVERSIO